

“TEŞRİH-İ MARAZİ”DEN PATOLOJİYE

TÜRKİYE’DE PATOLOJİNİN TARİHİ

Prof. Dr. Sıtkı Tuzlalı

GÜNEŞ TIP
KITABEVLERİ

“TEŞRİH-İ MARAZİ”DEN PATOLOJİYE TÜRKİYE’DE PATOLOJİNİN TARİHİ

Prof. Dr. Sıtkı Tuzlalı

İÜ İstanbul Tıp Fakültesi
Patoloji Anabilim Dalı
Emekli Öğretim Üyesi

**GÜNEŞ TIP
KİTABEVLERİ**

“TEŞRİH-İ MARAZİ”DEN PATOLOJİYE TÜRKİYE’DE PATOLOJİNİN TARİHİ

Copyright © 2021

Bu Kitabın her türlü yayın hakkı **Güneş Tıp Kitabevleri Ltd. Şti.**’ne aittir. Yazılı olarak izin alınmadan ve kaynak gösterilmeden kısmen veya tamamen kopya edilemez; fotokopi, teksir, baskı ve diğer yollarla çoğaltılamaz.

ISBN: 978-975-277-881-8

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni: Murat Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni Yardımcısı: Polat Yılmaz

Yayın Danışmanı ve Tıbbi Koordinatör: Dr. Ufuk Akçıl

Yayına Hazırlama: Güneş Dizgi-Grafik Tasarım Birimi

Baskı: Ayrıntı Basım Yayın ve Matbaacılık Hiz. San. Tic. A.Ş.

Saray Mahallesi 126. Cadde No: 20 Kahramankazan / Ankara

Telefon: 0312 802 00 53-54

Sertifika No: 49599

UYARI

Medikal bilgiler sürekli değişmekte ve yenilenmektedir. Standart güvenlik uygulamaları dikkate alınmalı, yeni araştırmalar ve klinik tecrübeler ışığında tedavilerde ve ilaç uygulamalarındaki değişikliklerin gerekli olabileceği bilinmelidir. Okuyuculara ilaçlar hakkında üretici firma tarafından sağlanan ilaca ait en son ürün bilgilerini, dozaj ve uygulama şekillerini ve kontrendikasyonları kontrol etmeleri tavsiye edilir. Her hasta için en iyi tedavi şeklini ve en doğru ilaçları ve dozlarını belirlemek uygulamayı yapan hekimin sorumluluğundadır. Yayıncı ve editörler bu yayından dolayı meydana gelebilecek hastaya ve ekipmanlara ait herhangi bir zarar veya hasardan sorumlu değildir.

GENEL DAĞITIM

GÜNEŞ TIP KİTABEVLERİ

ANKARA

M. Rauf İnönü Sokak No: 3
06410 Sıhhiye / Ankara
Tel: (0312) 431 14 85 • 435 11 91-92
Faks: (0312) 435 84 23

İSTANBUL

Gazeteciler Sitesi Sağlam Fikir Sokak
No: 7 / 2 Esentepe / İstanbul
Tel: (0212) 356 87 43
Faks: (0212) 356 87 44

KADIKÖY

Rasimpaşa Mah. İskele Sokak
No: 4 / A Kadıköy / İstanbul
Tel: (0216) 546 03 47

www.guneskitabevi.com
info@guneskitabevi.com

BİYOGRAFI

Prof. Dr. Sıtkı Tuzlalı

Sıtkı Tuzlalı 25.05.1959 yılında İstanbul'da doğdu. 2005 yılına kadar Kadıköy'de ikamet eden Dr. Tuzlalı ilkokulu Gazi Mustafa Kemal Paşa İlkokulu, ortaokul ve liseyi de Kadıköy Maarif Koleji'nde (Anadolu Lisesi) okudu. 1977 yılında girdiği İÜ İstanbul Tıp Fakültesi'nden 1983 yılında mezun oldu. 1983 Aralık ve 1986 Ocak tarihleri arasında mecburi hizmetini İzmir Bornova Belediyesi'nde belediye tabibi olarak bitirdi. Ocak 1986'da İstanbul Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalı'nda patoloji ihtisasına başladı ve Ekim 1989'da patoloji uzmanı oldu ve İstanbul Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalı'nda başasistan olarak çalışmaya devam etti. Askerlik görevini Aralık 1990 ve Nisan 1992 tarihleri arasında Bursa Asker Hastanesi'nde yaptı. 1992 yılında İÜ İstanbul Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalı yardımcı doçent kadrosuna atandı. Ekim 1994'te doçent, Haziran 2000'de profesör ünvanlarına hak kazandı.

Nisan 1992'den itibaren İÜ İstanbul Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak jinekopatoloji ve meme hastalıkları patolojisi ağırlıklı olmak üzere çalışmalarını sürdürdü.

Ocak 2005'te üniversitedeki görevine kısmi statüde devam etmek üzere, eşi patoloji uzmanı Dr. Pınar Tuzlalı ile Tuzlalı Patoloji Laboratuvarı'nı kurmuştur. Değişen yasa nedeniyle Mart 2013 tarihinde Üniversiteden emekli olarak çalışmalarını Tuzlalı Patoloji Laboratuvarı bünyesinde sürdürmektedir.

Dr. Sıtkı Tuzlalı:

- Türk Patoloji Derneği Başkanlığı (2003- 2008),
- Patoloji Dernekleri Federasyonu kurucu başkanlığı (2006- 2008)
- Patoloji Dernekleri Federasyonu yönetim kurulu üyeliği (2008- 2010) (2012- 2014)
- European Society of Pathology'nin Advisory Council üyeliği (2004- 2012),
- Ulusal Kanser Danışma Kurulu üyesi (2005- 2010),
- Patoloji Dernekleri Federasyonu Meme Çalışma Grubu kurucu başkanı (2008- 2012)
- İstanbul Meme Hastalıkları Araştırma ve Tedavi Derneği yönetim kurulu üyeliği (değişik dönemlerde)
- 21. Avrupa Patoloji Kongresi Başkanlığı: İstanbul 2007
- European Society of Pathology'nin kongre koordinatörü: 2008- 2011
- International Academy of Pathology (IAP) Turkish Division Genel Sekreter ve kurucu üyesi: 2012-2016
- International Academy of Pathology (IAP) Turkish Division Başkanı: 2016-2021
- International Academy of Pathology (IAP) Vice President for Europe: 2016-
- Bosnian-Turkish Cytopathology School: Funder and Honorary President, görevlerini sürdürmüş ve sürdürmektedir.

Dr. Sıtkı Tuzlalı patoloji uzmanı Dr. Pınar Tuzlalı ile evli ve bir kız çocuk babasıdır.

ÖNSÖZ

Ülkemizde modern patoloji bilim dalının yüz yılı aşkın geçmişine karşın, tarihçesi ile ilgili bilgiler birkaç makale ve kuruculara ait anma toplantılarındaki konuşma metinlerinden ileri gitmemiştir. Hamdi Suat'tan günümüze patoloji bilimini konu alan ayrıntılı bir kitap yazma fikri İstanbul'da Türk Patoloji Derneği'nin düzenlediği 21. Avrupa Patoloji Kongresi'nde kongre düzenleme kurulu başkanı olarak hazırladığım "Türkiye'de Modern Patolojinin Öyküsü" başlıklı konuşmayı hazırlarken olgunlaştı. Ortaokul ve lise tarih kitaplarında art arda sıralanan antlaşma maddeleri ve tarihlerin, geçmişine ilgi duyan ve onu bilen nesiller yaratamadığı bugün açık bir gerçek olarak karşımızdadır. Mesleklerini öğrenmek üzere fakülte ve eğitim hastanelerimize başlayan meslektaşlarımızın, kendi branşlarının ülkemizdeki gelişiminin ayrıntılarını bilmeleri de bir gerekliliktir.

Tarih, meydana gelen olaylar kadar, onları yazanlarla var olur, yazarlar tarihi var eder. Pek bilinmeyen bu dönemi, farklı açılardan yansıtabilecek basılı materyale gereksinim olduğu kanısındayım. Patoloji bilim dalının üniversite reformu sonrası gelişimi –az bilinmekle birlikte- Avrupa ve Türkiye tarihinin de önemli sayfaları arasında yerini almıştır. Mensubu bulunduğum İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalı'nın, o dönemlerin mirasını taşıyan bir kurum oluşu, bu tür yazıların da kaynağı olmasını uygun ve gerekli kılmaktadır.

Bu kitap Türkiye'deki modern patoloji bilimi tarihine, insani boyutlarını da kapsayacak biçimde, bir nebze olsun ışık tutmayı amaçlamaktadır. Hamdi Suat, Philipp Schwartz ve Siegfried Oberndorfer bu kitapta hem patoloji biliminin ülkemizdeki kurucuları olmaları, hem de savaşlar ve insani dramlarla kesişen etkileyici yaşamlarıyla da bizlere çok şeyler öğrettikleri için ön planda yer almışlardır. Yazım sırasında kendileri ile ilgili evvelce yazılmış yazılar, konuşmalar, kendi kitapları, yakınlarından edinilen bilgi ve belgeler ile İstanbul Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalı'nda korunmuş olan belgelerden yararlanılmış, yaşam öyküleri öznel bir şekilde anlatılmaya çalışılmıştır.

İstanbul Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalı arşivinin oluşumu ve yıllarca korunması için emek veren başta Anabilim Dalı'nda yöneticilik yapmış tüm öğretim üyelerine, geçmişe ait birçok materyalin ortaya çıkarılmasına öncülük eden ve titizlikle koruyan sayın hocam Prof. Dr. Ferhunde Dizdaroğlu'na, bazı belgeler konusunda yardımcı olan Prof. Dr. Mehmet Ağan'a, Hamdi Suat'a ait Arapgir nüfus kayıtlarına ulaşmam konusundaki yardımları nedeniyle Op. Dr. Vahit Gedikoğlu ve Prof. Dr. Gökhan Gedikoğlu'na, Saim Ali Dilemre ile ilgili bazı bilgiler konusunda danıştığım Prof. Dr. Süreyya Ülker'e, Philipp Schwartz ile ilgili belge ve bazı bilgiler konusunda kızı Dr. Susan Ferenz-Schwartz'a, Siegfried Oberndorfer ve ailesi ile ilgili fotoğraf ve belgeleri benimle paylaşan torunu Dr. Walter Castrillon-Oberndorfer'e, kitabın yazımı için beni motive edip Siegfried Oberndorfer ile ilgili belge ve bilgilerini benimle paylaşan değerli büyüğüm, European Society of Pathology eski başkanı Prof. Günter Kloeppel'a, Necati Eranıl ile ilgili çok sayıda belge, bilgi ve fotoğraf için kızı, değerli Hocam, merhum Prof. Dr. Övat Güray'a, Münire Esen ile ilgili ayrıntılı bilgi, belge ve fotoğraflar için, yeğeni Sayın Sakine Erüz Esen'e, Muharrem Köksal ile ilgili bazı bilgi ve fotoğraflar için kızı sayın Nazlı Köksal'a, Osman Nuri Aker'e ait belgeler için kızı, meslektaşım Prof. Dr. Handan Aker'e, Recai İlçayto konusundaki birçok belge ve fotoğrafı paylaşan oğlu Dr. Sedat İlçayto'ya, Yavuz Aksu konusundaki bazı ayrıntılı bilgiler için değerli eşi Dr. Güzin Aksu ve kızı Prof. Dr. Feride Aksu Tanık'a, bazı belgeler ile ilgili yardımları nedeniyle Prof. Dr. Hüseyin Baloğlu'na, Prof. Dr. Murat Demiriz'e, Dr. Hürriyet Turgut ve Mehmet Uhri'ye, bitmek tükenmek bilmeyen Almanca metin çevirileriyle ve önerileri ile bana yardımcı olan Prof. Dr. Bilge Bilgiç'e teşekkür ediyorum. Önerileri, düzeltmeleri ve bazı resimleriyle kitabın şekillenmesine önemli katkılarda bulunan Prof. Dr. Mine Güngör Güllüoğlu'na ayrıca teşekkür borçluyum.

Prof. Dr. Nil Sarı ve nezdinde İstanbul Üniversitesi Tıp Tarihi ve Deontoloji Enstitüsü'ne, İstanbul'un hafızaları diyebileceğim Prof. Dr. Ferhunde Dizdaroğlu ve Prof. Dr. Günay Girişken ile Prof. Dr. Misten Demiryont'a, aynı şekilde Ankara konusundaki hafızaları ile önemli yardımları olan Prof. Dr. Ömer Uluoğlu, ve Prof. Dr. İlhan Tuncer, Dr. Işın Pak ve yaşayan en kıdemli hocamız Prof. Dr. Orhan Bulay'a İzmir'in hafızası olarak değerli bilgilerini paylaşan Prof. Dr. Fikri Öztıp'a teşekkürü borç bilirim.

Uzun yıllar aynı ortamı paylaştığım en yakın mesai arkadaşlarım Prof. Dr. Altan İplikçi, Prof. Dr. Rıdvan İlhan ve özellikle Prof. Dr. Ekrem Yavuz'a da yaklaşık 15 yıl süren bu çalışma sırasında gösterdikleri anlayış için teşekkür borçluyum. Anabilim Dalı ailemizin çekirdek ailesi niteliğindeki bu dörtlüden, çok yakın zamanda kaybettiğimiz ailenin babası diyebileceğim Altan İplikçi'ye rahmet, ağabeyim Rıdvan İlhan ve kardeşim Ekrem Yavuz'a da sağlıklı bir ömür diliyorum.

Kurtuluş Savaşı döneminde enfeksiyon hastalıkları ve aşılar konusundaki destekleri nedeniyle sayın Prof. Dr. Hikmet Özdemir ve hocam sayın Prof. Dr. Haluk Eraksoy'a teşekkür ediyorum.

Ülkemizdeki bölümler konusunda başvurduğum tüm meslektaşlarıma, edindiğim belge, bilgi, fotoğrafı, kısa sürede benimle paylaştıkları için müteşekkirim. Kendilerinin adlarını metin, not ya da resim altlarında hata yapmadan paylaşmaya çalıştım.

Dr. Şeref Etke'ye özellikle teşekkür etmek isterim. İlk konuştuğumuz dönemden itibaren, kişisel arşivinden paylaştığı değerli belgeler, fotoğraflar ve yol gösteren önerileri için müteşekkirim.

Bu kitabın temel amacı özellikle tanıkları tükenmiş ya da çok azalmış dönemleri olabildiğince aydınlığa kavuşturmaktır. Tıbbın ve patolojinin çok daha zor dönemlerini, büyük ölçüde kişilerin biyografileri üzerinden anlamaya ve anlatmaya çalışmaktır. Savaş dönemleri ile içe geçen yaşamların, mesleğimizin kurucu ve öncülerinin yaşadığı dönemlere göre her şeyin daha kolay olduğu -farklı güçlükler olmakla birlikte- günümüz dünyasında mesleğini icra etmeye çalışan bizler ve bizden sonra gelen meslektaşlarımız için önemli dersler taşıdığı kanaatindeyim.

Patoloji dünyamızda bugüne kadar olup biten her şeyi kayıt altına alma çabasından çok, kuruluş ve emekleme dönemini yansıtmaya çalıştım. O nedenle meslektaşlarımdan, bu kitapta herkesi ve her bölümü bulmaya çalışmamalarını, ancak unutmuş olabileceğim kuruluş dönemi, bazı ilkler ve kimi dönüm noktaları gibi ayrıntılar konusunda beni uyarmalarını rica ediyorum. Tekrar vurgulamak isterim ki, bu kitap bir envanter çalışması olarak tasarlanmadı. Ancak bundan sonra yapılacak çalışmalar için, ana gövdeyi büyük ölçüde oluşturabileceğini düşünüyorum.

Kitabın her aşamasındaki emekleri için başta Murat Yılmaz ile Serpil Güler ve Zafer Çeri olmak üzere, tüm "Güneş Tıp Kitabevleri" ekibine teşekkür ederim.

Fedakâr annem, merhum Semiha Tuzlalı'ya, ilkokul birinci sınıftan başlayarak, sadece öğretene değil, yaklaşık yarım asır ikinci annem olan merhum "Gülçin Öğretmenim" ile hekimliği sevdiren amcam, merhum Dr. Vahit Ege'ye ve yaşam boyu öğrendiğim tüm hocalarıma ve meslektaşlarıma minnettarım.

Sevgili eşim, hayat arkadaşım ve meslektaşım Dr. Pınar Tuzlalı ve canım kızım Elif Tuzlalı'ya sevgi, destek ve anlayışları için şükran borçluyum.

Bugün vardığımız bilgi birikimini ve deneyimi, bir asırdan uzun sürede yoktan var eden herkese hepimiz adına şükranlarımla...

Sıtkı Tuzlalı

GİRİŞ

Kitabın ilk bölümünde, konuya yabancı olan okuyucunun fikir sahibi olabilmesi için patolojinin tanımı, yöntemleri, tıp alanındaki yeri gibi genel bilgilere yer verilmiştir.

İkinci bölümde tıp biliminin genel gelişim süreci içerisinde patolojinin konumu, otopsinin patolojideki yeri, mikroskopun patoloji alanına girişi gibi konular ve patolojinin gelişim sürecine önemli katkılarda bulunan tarihsel kişilikler kısaca yer almıştır.

Yukarıda belirtilen genel bilgiler ve tarihsel genel bakışın ardından, üçüncü bölümde, aynı sürecin ülkemizde nasıl işlediği gözden geçirilmiştir. Burada 19. yüzyıl öncesi tıbbımızın gelişimine genel bakışımız içerisinde, bugün patoloji olarak adlandırdığımız disiplinin nasıl yer aldığı ve özellikle otopsi konusuna nasıl yaklaşıldığı yer almaktadır. Ülkemizde modern tıbbın başlangıcı sayılan 19. yüzyıl ortalarından itibaren, gelişen tıbbımız içerisinde o dönemler “emraz-ı umumiye” ve “teşrih-i marazi” olarak adlandırılan patoloji derslerine ne şekilde yer verildiği incelenmiştir. Yukarıdaki iki ders başlığı içerisinde adı geçenler ve bu derslere ne zaman ne ölçüde yer verildiği belirlenmiştir.

Dördüncü bölümde, günümüzün “genel patoloji” konularını içeren “emraz-ı umumiye” derslerini veren ve aslında zamanını diğer tıp konularına ayırmış hocaların biyografilerine yer verilmiştir.

Beşinci bölüm “teşrih-i marazi” adı verilen, bugünün patoloji biliminin derslerini veren hocalara ayrılmıştır. Burada hala mikroskopun patolojiye girişinin ülkemizde nispeten sınırlı olduğu görülmekte, patoloji ile ilgili eğitimcilerin bakteriyoloji, dahiliye, genel tababet gibi işlere ek olarak patolojiyi sürdürdüğü görülmektedir.

Bölüm 6’da Dar-ül Fünun döneminin hocaları içerisinde Dr. Hamdi Suat Aknar ile “tam zamanlı patolog” ve modern anlamdaki patoloji eğitimi ve kısmen pratiği başlar. Bu nedenle Hamdi Suat patolojinin kurucusudur. Kısıtlı olanaklarla ve yarıdan fazlası savaşlarla geçen bu dönemde, en iyiyi başarmış, birçok ilki gerçekleştirmiş olan Hamdi Suat’ın biyografisi kitaptaki en geniş bölümlerdendir. Bu bölümde, Hamdi Hoca dönemindeki iki patoloğun da biyografisi bulunmaktadır.

Bölüm 7’de Üniversite Reformu (1933) ile yeniden yapılanmaya giden Üniversite ve tıbbımızda, patolojinin yeniden kuruluşunu üstlenen iki önemli isim anlatılmaktadır. Bunlardan Prof. Schwartz aynı zamanda reform sürecinin de ana figürlerindendir. Prof. Oberndorfer de zamanının önemli patologlarından olup her ikisi de Türkiye’de ve Almanya’da yaptıklarıyla dolu dolu yaşamış, ailelerinin de sahip çıkması ile yaşamları ile belgelerin bolca sayılabileceği kişilerdir. İlki Türkiye’de en uzun süre kalan, diğeri de ülkemizde vefat eden bu bilim adamlarının biyografileri ayrıntılı biçimde yer almaktadır. Onların biyografileri içerisinde reformun başlangıç öyküsünün ana hatları Haydarpaşa’dan Beyazıt’a taşınan Patoloji Enstitüsü’nün yeniden yapılanması görülmektedir. Bu bölümde yukarıda sözü edilen iki hoca dışında, az bilinen, daha genç yaşta ülkemize gelip, yolu patolojiden geçen başka başka mülteci hekimlerin öyküleri de anlatılmaktadır.

Bölüm 8’de ise bir kısmı 1933 öncesi hekimlik ve patoloğluk yapmış, bir kısmı da 1933’ten sonra yetişen, patoloji bilimi ile uğraşmış ve “kuruluş dönemi patologları” diyebileceğimiz neslin yaşam öykülerine yer verilmiştir. Bunlar, kurucularımız Hamdi Suat (Besim Turhan ve Kamile Şevki) ile Schwartz ve Oberndorfer dönemlerini yakalamış, hiçbiri bugün aramızda olmayan patologlardır. Ek olarak, 1930 öncesi doğan patoloji uzmanlarının önemli merkezlerde görev yapan ve kimi merkezlerin kurucuları olanların biyografilerini göreceksiniz.

Tıp konularında bilginin günümüzdeki kadar yoğun olmadığı ve branşlaşmanın şimdiki kadar keskin olmadığı o dönemlerde ihtisas süreleri kısa olup, birden fazla ihtisas sık görülen bir olgu idi. Patoloji ihtisası sahibi hekimlerden bazıları da patoloji ile kısmen ilgilenmiş, kimisi ihtisasını bitirdikten sonra farklı konuların tanınan uzmanları haline gelmişlerdir. Bölümün devamında, kuruluş döneminde patoloji ihtisası yapan, yaşamlarında kısmen patoloji pratiği de olmuş ancak başka branşlarda tanınan akademisyenlere yer verilmiştir.

Bölüm 9, bir önceki dönemde Prof. Schwartz ve diğerlerinin biyografilerinde görülen İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin o günlerden bu günlere, öyküsü ele alınmıştır.

Bölüm 10, İstanbul hastanelerinde patolojinin nasıl başladığı ve sürdüğüne kronolojik olarak değinmektedir. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nin kuruluş dönemi ayrıca anlatılmaktadır. İleride (1941) Ankara'ya taşınan Gülhane Seririyat Mektebi'nin başlangıcı İstanbul'da ve tarihi geçmişi daha eskiye dayandığından, bütünlüğün bozulmaması amacıyla Gülhane'nin İstanbul dönemine burada yer verilmiştir.

Bölüm 11'de Ankara hastanelerinde ve ikinci ve üçüncü tıp fakülteleri olan Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde ve Hacettepe Tıp Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde patolojinin başlangıcı ve ilerleyişi anlatılmaktadır.

Bölüm 12, İzmir'de patolojinin durumu ve Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin kuruluş dönemini ele almaktadır.

Bölüm 13'te yukarıda bahsedilen iller dışında patolojinin başlangıcı, ulaşılabilen ayrıntılar çerçevesinde yazılmıştır. Burada yakın dönemlerde kurulan birçok merkeze yer verilememiş, nispeten eski birkaç merkeze de yüzeyel olarak değinilebilmiştir.

Bölüm 14'te sitopatoloji yan dalının ülkemizdeki başlangıç dönemi ele alınmıştır.

Bölüm 15, daha önce üçüncü bölüm başta olmak üzere farklı bölümlerde değinilmiş olan patoloji eğitimi yeniden ele almakta, reform sonrası yapılanlar ve 1908 sonrası, özellikle de 1933 yılından itibaren patoloji eğitiminin gelişim süreci ve bunun yasa ve yönetmeliklerle nasıl şekillendiği anlatılmaya çalışılmıştır. Bu bölümde ayrıca geçmiş dönemlerin önemli konularından biri olan disiplin çakışmalarının, yani farklı ihtisas alanlarının patolojiye olan ilgisi tarihsel olarak ele alınmaktadır.

Bölüm 16'da patoloji camiasının nasıl örgütlendiği, çoğalan derneklerden, bunları tek bir çatıda toplayan federasyon yapılanmasına geçiş anlatılmaktadır. Bugüne dek yapılmış ulusal ve uluslararası kongre ve toplantılar listelenmiş, son olarak da çok eski bir patoloji toplantısı tarihin karanlıklarından çıkartılıp kayda geçirilmeye çalışılmıştır.

Bölüm 17'de yurt dışında çalışmış ve çalışan, ülkemizi temsil eden meslektaşlarımız listelenmeye çalışılmıştır. Kıdemli olanların yaşam öykülerine yer verilmiştir.

Bölüm 18'de patolojinin teknik elemanları olan teknikerlerin durumuna değinilmiş, bu konudaki eğitimin başlangıcı ve kapsamı anlatılmıştır.

Bölüm 19'da farklı konulara yer verilmiştir. Bunlar içerisinde öncelikle tarihte iz bırakan bazı olayların içerisindeki patoloğlara yer verilmiştir. Büyük Atatürk'ün naaşı ve patoloğlar, savaşlar ve darbelerde patoloğlar bunlar içerisinde. Veteriner hekimlik alanında patoloji tarihi de bu bölümde ele alınmıştır.

Son bölümde, bugünlere nasıl geldiğini anlatmaya çalıştığımız patoloji konusunda, bilim ve teknolojiye ilerlemelerin etkisiyle ileride bizleri nelerin beklediğinden bahsedilmeye çalışılmıştır.

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1

PATOLOJİYE GİRİŞ	1
Patoloji Nedir?	2
Patolojinin Yöntemleri.....	5

BÖLÜM 2

DÜNYADA PATOLOJİNİN KISA ÖYKÜSÜ	13
MİKROSKOP ÜZERİNE	28

BÖLÜM 3

ÜLKEMİZDE PATOLOJİK ANATOMİ	31
Medrese Dönemi.....	33
Davud el-Antaki.....	33
Emir Çelebi (Seyid Emir Mehmet Çelebi)	34
Şemsettin-i İtaki el Şirvani	34
Abbas Vesim Efendi.....	34
Şanizade Dönemi	35
Şânizâde Mehmet Ataullah.....	35
Tıphane ve Cerrahhane-i Amire Dönemi (1827-1839).....	35
Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane Dönemi ve Otopsi Tartışmaları (1839-1908).....	36
Patoloji Eğitimi ve Eğiticiler.....	38
Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane.....	38
Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye, Kırımlı Aziz ve Türkçe Eğitim	40
Rudolph Virchow İstanbul'da	40
Rieder Paşa ve Gülhane'de Alman Modeli	41
Darülfünun'a Doğru Patoloji	42
Darülfünun Dönemi: Darülfünun Tıp Fakültesi	43
Şam Türk Tıbbiye Mektebi (1903-1919)	44
KURULUŞ DÖNEMİ HOCALARININ KRONOLOJİSİ	63
OTOPSİ ÜZERİNE.....	63

BÖLÜM 4

HAMDİ SUAT ÖNCESİ DÖNEMİNİN BİYOGRAFİLERİ (EMRAZ-I UMUMİYE).....	65
Emin (İbrahim) Efendi	66
Stefanos Karatheodoris (1789-1867).....	67
Gaspard (Kasbar) Sinapyan (1814-1872)	68
Spiridon Mavroyeni (1817-1902).....	69

Antoine Evariste Barozzi (1822- 1875).....	71
Kırımlı Aziz İdris (1840-1878)	72
Nafiz Paşa (1839-1929).....	74
Hasan Zühtü Nazif Bey (1861-1897).....	75
Neşet Usman (1875- 1949).....	75
Süleyman Numan Paşa (1868-1925)	76
Adnan A. Adıvar (1882-1955).....	78
Süreyya Ali Kayacan (1876-1961)	82
Necmettin Rifat Yazar (1889-1982)	83
Milash İsmail Hakkı Bey (1869-1938?).....	83

BÖLÜM 5

HAMDİ SUAT ÖNCESİ DÖNEMİNİN BİYOGRAFİLERİ (PATOLOJİK ANATOMİ, TEŞRİH-İ MARAZİ)

J. Paleologos.....	88
Sigmund Spitzer (1813-1894)	88
Joseph Wartbichler (1817-1852)	90
Nahabed Roussignan (Rusinyan Efendi) (1819-1876).....	90
Ahmet Hilmi Bey (1839-1905).....	91
Ohannes İstefan Tabibyan (1845-1894)	93
Rıfat Hüsamettin Paşa (1863-1921).....	93
Georg Deycke (1865-1938).....	94
Ahmet Ferit Bey (1865-1912)	96
Mahmut Gıyasettin Bey (1877-1938)	96

BÖLÜM 6

HAMDİ HOCA İLE MODERN PATOLOJİYE ADIM

Hamdi Suat Aknar (1873-1936)	100
Saim Ali Dilemre (1878- 1954)	137
M. Lütfi Aksu (1886- 1951)	145

BÖLÜM 7

ÜNİVERSİTE REFORMU VE SONRASI.....

Philipp Schwartz	150
Siegfried Oberndorfer	177

HAYDARPAŞA'DAN BEKİRAĞA BÖLÜĞÜNE

(BEYAZIT MORFOLOJİ BİNASI) (1933-1974)

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ KANSER ENSTİTÜSÜ.....

DÖNEMİN DİĞER MÜLTECİLERİ

Walter F. Eisenstaedt (1907-1995).....	208
Peter Ladewig	209
Werner Laqueuer	215
Rosa Maria Rössler	218
Leo Krainer	222
Kurt Adler	225

BÖLÜM 8

KURULUŞ DÖNEMİ PATOLOGLARI.....	229
Biyografler	230
Besim Turhan (1896-1973).....	230
Halis Sarıkadioğlu (1897- 1961).....	239
Süreyya Tanay (1901-1983).....	242
Necati Eranıl (1903-1989).....	248
Kemal Akgüder (1903-1957)	252
Kamile Şevki Mutlu (1906-1987)	254
Perihan Çambel (1909-1987).....	258
Bedreddin Baha Pars (1910-2004)	265
Muharrem Köksal (1912-2004)	272
Güzin Eser (Toksoy) (1914- 2015).....	276
Fatih Ali Yücel (1914- 1983).....	281
Muammer Yenerman (1915-1995).....	283
Osman Nuri Aker (1916-1998)	285
Talia Bali Aykan (1918-2003)	291
Münevver Yenerman (1918-2015).....	297
Recai İlçayto (1919-1995).....	303
Münire Esen Akdeniz (1919-2018).....	314
M. Yavuz Aksu (1924-1999).....	322
Ali Ulvi Özkan (1924-2003).....	327
Melih Tahsinoğlu (1925-1980)	329
Behçet Tınaztepe (1926-1997)	334
Turan Kutkam (1927-2001).....	335
Aydın Akkaya (1929-2015).....	337
Orhan Bulay (1929-.....	339
Sırrı Akıncı (1919-1985).....	342

Farklı Branşlarda Çalışan Patologlar

İhsan Şükrü Aksel (1899-1987)	345
Üveis Maskar (1900-1982).....	349
Hüseyin Cahit Özen (1914-2001)	353
Şemsettin (Şemsi) Gök (1920-2002)	355
Rıza Onarır (1922-2014).....	357
Süleyman Yalçın (1926-2016).....	359
Saffet Solak (1926-2016)	361
M. Fahri Dikengil (1917-1993)	363

BÖLÜM 9

BEYAZIT'TAN ÇAPA'YA	366
İstanbul Tıp Fakültesi Patoloji (Patolojik Anatomi) Kürsüsü/Anabilim Dalı (Çapa Klinikleri).....	367
KURULUŞTAN GÜNÜMÜZE İSTANBUL TIP FAKÜLTESİ	?
KURULUŞ DÖNEMİNİN DİĞER İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ MENSUPLARI	378

BÖLÜM 10

İLK DÖNEMİN İSTANBUL'DAKİ DİĞER HASTANELERİ	385
Gülhane Seririyat Mektebi (İstanbul dönemi)	386
Şişli Etfal Hastanesi	392
Haseki Hastanesi	395
Vakıf Gureba Hastanesi	397
Cerrahpaşa Hastanesi	399
Haydarpaşa Numune Hastanesi	401
Zeynep Kamil Hastanesi	405
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi	407
SSK İstanbul Hastanesi	413
SSK Okmeydanı Hastanesi	415
SSK Göztepe Hastanesi	415
Taksim Eğitim Araştırma Hastanesi	416
Kartal Lütfi Kırdar Eğitim Araştırma Hastanesi	416
Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi	418
Yedikule Göğüs Hastalıkları Hastanesi	420

BÖLÜM 11

ANKARA'NIN ÖYKÜSÜ	421
Ankara Numune Hastanesi	422
Gülhane Askeri Tıp Akademisi (Ankara dönemi)	427
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi	431
SSYB Ankara Hastanesi	435
Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi	437
SSK Ankara Dışkapı Hastanesi	440
Ankara Onkoloji Hastanesi	442
Ankara Yüksek İhtisas Hastanesi	444
Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi	445
Ankara Doğumevi	446
Ankara Atatürk Sanatoryumu ve Göğüs Hastalıkları Hastanesi	446

BÖLÜM 12

İZMİR'İN ÖYKÜSÜ	447
İzmir Devlet Hastanesi	448
Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi	448
İzmir Dr. Suat Seren Göğüs Hastalıkları Hastanesi	455
İzmir Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi	455
Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi	456
Diğer merkezler	?

BÖLÜM 13

PATOLOJİNİN ANADOLU'DA YAYILMASI	461
Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi	462
Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi	463
Adana Devlet Hastanesi	464
Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi	465

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi	468
Bursa Devlet Hastanesi	470
Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi	471
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi	474
Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi	475
Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi	476
Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi	478
Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi	480
İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi	482
Gaziantep Devlet Hastanesi	484
Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi	485
İzmir İlindeki Diğer Hastaneler	488
Ege Bölgesindeki Üniversiteler	489

BÖLÜM 14

SİTOPATOLOJİ	487
--------------------	-----

BÖLÜM 15

PATOLOJİ EĞİTİMİNE GENEL BAKIŞ	493
Pratik Dersler	495
Teorik Dersler	496
Patoloji İhtisası	502
Patolojiyi Seçmek	504
DİSİPLİN ÇAKIŞMALARI	506
DİŞ HEKİMLİĞİ ve PATOLOJİ	512

BÖLÜM 16

ÖRGÜTLENME	513
Patoloji Dernekleri	514
Türk Patoloji Derneği	514
Ankara Patoloji Derneği	517
Çukurova Patoloji Derneği	518
Ege Patoloji Derneği	519
Sitopatoloji Derneği	519
Anadolu Patoloji Derneği	520
Patoloji Dernekleri Federasyonu	520
Uluslararası İlişkiler	525
Dergiler	526
Patoloji Derneklerinin Düzenlediği Kongre ve Sempozyumlar	531
Bir Uluslararası Kongre- 1949	537

BÖLÜM 17

YURT DIŞINDAKİ PATOLOGLARIMIZ	543
-------------------------------------	-----

BÖLÜM 18

PATOLOJİ TEKNİKLERİ VE EĞİTİMİ	557
--------------------------------------	-----

BÖLÜM 19

VE DİĞER.....	561
ATATÜRK'ÜN NAAŞI VE PATOLOGLAR.....	562
VETERİNER HEKİMLİKTE PATOLOJİ	565
SAVAŞLAR VE PATOLOGLAR	571
DARBELER VE PATOLOGLAR	574
EDEBİ ESERLERİMİZDE PATOLOJİ	584

BÖLÜM 20

GELECEKTE PATOLOJİ.....	587
Tıpta Değişimler ve Değişen Beklentiler	588
Yeni Teknolojiler ve “Omics” Dönemi.....	589
Kanser Gen Panelleri, Biyoinformatik	590
Sıvı (likit) biyopsiler, Dolaşan DNA	591
Dijital Patoloji ve Telepatoloji	592
Patolojide Yapay Zeka.....	593
Otopsiye Farklı Yaklaşım (Sanal Otopsi).....	594

Dizin	595
-------------	-----

18. yüzyıl ortalarından başlayarak optikteki gelişmeler ve maliyetlerin azalması ile hızla artan “**mikroskop**” kullanımı patolojinin geleceğini şekillendirir. Ayrıca bu yüzyılın ilk yarısından başlayarak temel bilimlerin özellikle fizyoloji ve kimyanın gelişmesi hastalıkların incelenmesinde daha bilimsel yaklaşımın yerleşmesine neden olur. Patolojiye mikroskopun girişi **Carl von Rokitsky** (1804–1878) ile bir dönem onun öğrencisi olan **Rudolf Virchow** (1821–1902) arasında bir rekabete yol açar. Virchow otopsi çalışmalarında daima mikroskop kullanırken Rokitsky buna pek önem vermez. Sonuç olarak Carl von Rokitsky hastalıkların kan anormalliklerinden kaynaklandığını, bunların da yeni kan anormalliklerini doğurduğuna, kimyasal patolojinin birçok konuyu aydınlatacağına inanmaktadır. Ona olan tüm saygısına rağmen, Virchow, Rokitsky’nin “**humoral teorisi**”ni “koca bir anakronizm” olarak adlandırır (van den Tweel & Taylor, 2010).

Viyanalı patolog Rokitsky kendi ve meslektaşlarının her yıl yaptığı binlerce otopside oluşan bir koleksiyon oluşturmuştur. Klinik pratik ile ilgilenmeyen Rokitsky’nin otopsileri patoloji birikimine büyük yarar sağlamıştır. 1842-1846 yılları arasında 4 cilt olarak yayınlanan “**Handbuch der Pathologischen Anatomie**” adlı kitabı mikroskopiye yer vermemekle birlikte üzerine ekleyecek fazla bir şey bırakmamıştır (Hajdu, 2003). Otopsi bulgularını yazma biçimi klinisyenleri çok kızdıran bir bilim adamı olan **Rokitsky**, Viyana Üniversitesi dekanlığı ve rektörlüğünün ardından parlamenter olarak görev yapmıştır (Hajdu, 2003). **Rokitsky** iyi bir patolojik anatomi birikimi olmadıkça iyi bir klinik pratiğin mümkün olmayacağını kanıtlamıştır.

Birçoklarının patoloji tarihinin en büyüğü olarak adlandırdığı **Rudolph Virchow**, **Johannes Müller**’in öğrencisidir. Müller (1801–1858) doku analizinde mikroskopu ilk kullananlardan biridir. Değişik dokular üzerinde yoğun araştırmalar yapmış ve 1838 yılında “**Ueber den feinen Bau und die Formen der krankhaften Geschwülste**” (**On the Finer Structure and Form of Morbid Tumors**) adlı eserini yayınlamıştır. Müller

Rudolph Virchow ölümsüz aforizması “**Omnis cellula e cellula**” ile hücresel yaşamın devamlılığını ortaya koydu. Toplam 20 konuşmasını topladığı eser “**Die Zellulärpathologie**” 1858 yılında Berlin’de yayınlandı. Virchow’a göre hastalık hücre yapısının ve fonksiyonlarının bozulmasıyla başlar. Hastalığı incelemek için hücreyi incelemek gerekli ve yeterlidir (Resim National Library of Medicine, Bethesda, ABD’den alınmıştır).

“OMNIS CELLULA E CELLULA”

kanserin lenften değil hücrelerden oluştuğunu gösterdi. Kanser hücrelerinin normal dokulardan tomurcuklanan **blastema** denen elemanlardan geliştiğini düşündü. Müller ayrıca tümörleri makroskopik görünümlerine göre sınıflayan ilk kişidir (Hajdu, 2011). 1838’de Müller’in bir diğer öğrencisi **Schwann** ilk kez, hayvan yaşamının temel ilkesinin hücre çoğalması olduğuna dikkati çekti. Daha sonra da **Virchow** ölümsüz aforizması “**Omnis cellula e cellula**” ile hücresel yaşamın devamlılığını ortaya koydu. Toplam 20 konuşmasını topladığı eser “**Die Zellulärpathologie**” 1858 yılında Berlin’de yayınlandı, 1860’ta ise İngilizceye çevrildi. Bu kitap adeta hastalıkların kökeninde organdan hücreye geçişi müjdeliyordu.

Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye PATOLOJİK ANATOMİ

1868-1898 arası “teşrih-i marazi” yok

TABLO 3.4

Yıllar	Dersi veren	Dersin adı	Notlar
1898-1904	Rıfat Hüsametdin muallim	Teşrih-i marazi	Muavin İzzet Bey
1904-1907	?		
1907-1908	Hamdi Suat		
Tıbbiyelerin birleşmesi			

GÜLHANE Tatbikat Mektebi ve Seririyat Hastanesi. 30 Aralık 1898

TABLO 3.5 Gülhane Mektebi’nde 1899’dan günümüze öğretim üyeleri
(ayrıntılar için ilgili bölüme bakınız)

Yıllar	Dersi veren	Dersin adı	Notlar	Notlar
1899-1904	Dr Deycke		Dr Deycke laboratuvarlar ve dahiliyeden sorumludur Dr Rieder, Dr Deycke, asistanlar Mahmut Hasan, Hüseyin Ali, Rıfat Osman: Anatomi, patoloji, histoloji, otopsi (Ataç, 1996, s.56)	Gülhane Seririyat Hastanesi
1904-1906	Georg Deycke Hamdi Suat (Ataç, 1996, s.101)	Patolojik anatomi		
1907-1909/1910	Dr Reinhard (Başaran, 2018)	Patolojik anatomi		Gülhane Tababet-i Askeriye Mektep ve Seririyatı- 1908
				1909’dan itibaren Askeri-Sivil Tıbbiye birleşir
1909/1910-1912	Servet Tevfik	1914’e kadar sürmüş olabilir Hamdi Suat desteği	Bakteriyolojiye ek olarak	

Mülki Tıbbiye'nin, Darülfünun Tıp Fakültesi'ne katılması sırasında (1908) Gülhaneden oraya geçen 11 öğretim üyesinden biridir (As, 2015). Tıp Fakültesi'nde Süleyman Numan'a Emraz-ı Umumiye ile birlikte Dâhiliye Seririyatı hocalığı verilmiştir. Tasfiye-i Rütüb Kanunu⁶ gereğince 22 Haziran 1909 rütbesi mirlivalıktan kaimmakamlığa indirilmiş⁷ ve 30 Eylül 1909 tarihinde kadro harici kalmışsa da 3 Haziran 1910'da tekrar Fakülteye dönmüştür (As, 2015). Aynı yıl, diğer meslektaşlarıyla birlikte Osmanlı Seririyat Mecmuası'nı çıkarmaya başlamışlardır. Süleyman Numan, derginin yayın kurulunda görev almış ve bizzat kendisi de dergiye yazılar yazmıştır (As, 2015).

Balkan Savaşı döneminde Kolordu Baştabibi olarak Yanya'da görevlendirilmiş, dönüşünde üstün hizmetlerinden dolayı "Altın İmtiyaz Madalyası" verilmiştir. Temmuz 1913'te Gümüşsuyu Askeri Hastanesi'ne başhekim tayin edilmiş ancak bu görevi kısa sürmüş Ekim ayında bir sağlık heyetinin başkanı olarak Rusçuk'ta görevlendirilmiştir. Oradaki görevini de başarıyla tamamladıktan sonra yurda döndüğünde yeniden

miralaylığa terfi eder ve **Sıhhiye Dairesi Reisliği ve Ordu-yu Hümayun Sıhhiye Müfettişi-i Umumi**liğine getirilir. Genç yaşta savaş boyunca Ordu'nun sağlık hizmeti koordinasyonunun başındaki kişi olarak 1919 yılında ayrılana dek bu görevi başarıyla sürdürmüştür. Önemli bir tıbbi kadro oluşturmuş, yaygın biçimde aşılama ile bulaşıcı hastalıklarla mücadeleyi sağlamıştır. Sonraları sağlık bakanlığı görevine gelecek olan Refik Saydam kendisine yardımcılık yapmıştır (As, 2015).

İstanbul'un işgalinden sonra, Kasım 1919'da (As, 2015) İngilizlerin tutuklayıp Malta'ya sürdüğü 150 kişi içerisinde Süleyman Numan da yer alır⁸ (Frik, 1980). 30 Ekim 1921'de serbest kalarak geri döner (Frik, 1980). Tıp Fakültesi'nde Seririyat-ı Dahiliye hocası olarak çalışmaya başlar, 28 Nisan 1923'te kendi isteğiyle askeri hekimlikten emekliye ayrılır. Paşa, Eylül 1924'te sekiz ay görev yapacağı Gureba Hastanesi Baş Tabipliğine tayin edilir. 20 Temmuz 1925'te karaciğer kanseri tanısı konularak Gülhanede yapılan ameliyat sonrasında hayata gözlerini yumar. Cenazesi Sultan Mahmud Türbesi Haziresi'ne defnedilir (As, 2015).

1906 da Gülhane — Grup içindeki maruf simalar, ön sıradan itibaren: Doktor Orhan Abdî, Süleyman Numan paşa, cerrah Villing paşa, Dayke paşa, Raif Tahsin, masaj hocaları doktor Şemseddin, dahiliyeciler İhsan Ali bey, ayakta ön sırada: Tevfik Salim paşa, doktor Cavit, güzelliği ile meşhur gvester Margrit, baş gvester, meşhur ciltçi Talât Hoca, Refik Münir paşa, gvesterler, doktor İbrahim Vasıf (kolları kesilen kıymetli röntgenel), doktor Reşat Rıza. Üçüncü sıradakiler: Lâtfi Midilli, Haydar İbrahim, Rüşdî Recep, eski Bağvekil doktor Refik Saydam, doktor Mazhar Osman, kimyager İbrahim Etem, Rauf Fehmi. Arkadakiler: Sıtma mücadele reisi Asım, eski Şehremini operatör Emin, operatör Naim, İsmail Hakkı, Tıp Talebe Yurdu müdürü Puat.

Akşam Gazetesi 18 Ağustos 1945 Cumartesi: Tıp tarihimizin önemli isimlerinin bulunduğu 1906 tarihli bir fotoğraf. Fotoğrafta oturanlar içinde soldan ikinci Süleyman Numan Paşa görülmektedir. Onun solunda Gülhane Müdürü Wieting Paşa ve muavini Georg Deycke.

HAMDİ SUAT AKNAR (1873-1936)

Dr. Yüzbaşı Hamdi Suat

Hamdi Suat, Arapgir’e 10 km uzaklıktaki Tepte köyünden yüzbaşı Hasan beyin oğludur (Arapgir’in, 1955; Sunguroğlu, 1958). Hasan Efendi bu köyden yetişmekle birlikte, alaylı bir yüzbaşı olması nedeniyle, görevi il merkezi Elazığ’da (Arapgir’in, 1955; Sunguroğlu, 1958) olduğu halde kendisi Harput’ta otururmuş¹. Bu ikameti sırasında, 1873 yılında doğan oğluna Hamdi adını koyar (Sunguroğlu, 1958). Yani Arapgir Tepte köyü kökenli bir ailenin Harput’ta doğan oğludur. Annesi Hafize Hanımdır.

1890 da Harput Askeri Rüstiyesi’ni bitirdi ve İstanbul’a gelerek Kuleli Askeri İdadisi’nin Tıp Bölümüne (Tıbbiye İdadisi) girdi. Burada 3 yıl okuduktan sonra İstanbul Demirkapı’daki Askeri Tıbbiye Mektebi’ne geçti ve 1899 yılında doktor yüzbaşı olarak mezun oldu (Arapgir’in, 1955; Gürkan, 1946; Sunguroğlu, 1958). Sunguroğlu (1958) Tıbbiye idadisinde iken Hamdi’nin, istibdat idaresine karşı hıncını ifade için adının ardına “**Suavi**”² mahlasını eklediğini ve bunun cezasını da Taşkışla’da dört ay hapisle ödediğini ve daha sonra da Suavi’yi Suad’a çevirerek **Hamdi Suad (Suat)** adını kullandığını belirtmektedir. Kazım İsmail Gürkan (1946) mektep arkadaşları Abdullah Cevdet ve Rıza Tahsin’in telkini ile bu mahlası kullandığını ve hafiyelerin dikkatini çeken bu isim nedeniyle tevkif edildiğini ve Suavi adının da Abdülhamit’in adamları tarafından Suad’a çevrildiğini söyler. Ancak asla politik akımlara girmemiş ve katılmamıştır (Çambel, 1946b)

Mezuniyetinin ardından Gülhane Hastanesi’nde **Rieder Paşa** ve o dönemin laboratuvar sorumlusu **Deycke**’nin yanında bir yıl staj yaptı. Bu sırada gösterdiği başarı nedeniyle (Aker, 1961), Gülhane’nin o zamanki müdürü Rieder Paşa’nın önerisi ile “Askeri Tıbbiye Mektebi’ne” hoca olarak yetiştirilmek üzere Almanya’ya gönderildi (Tahsin, 1991)³. Hamdi Suat Askeri Tıbbiyede teşrih-i maraziye merak sardığını, bir yandan da Almanca öğrendiğini söyler. Rieder Paşadan övgüyle söz eder, zeki ve iyi bir idareci olduğunu vurgular (Cemal 1936, 31 Mart).

Yukarıda solda; Üstte Saim Ali kürsüsün, solundakilerin arasında; aşağıda: Üstte sevgili evrim talebeleri ve doktor Neşet Ömer ve asistanları bir arada.

Doktor, Profesör ve Dilci: SAİM ALİ

HEN DOKTOR, HEN PROFESÖR, HEN DE DİLCİ OLAN ÜSTAD SAİM ALİ'Yİ KİM TANIMAZ. YETİTİRDİĞİ BİRİNCİLE TALEBEDEN BAŞKA ONUN BABACAN TAVIRLARININ, DOĞRA BÜTÜN ÖMRÜNÜ İLME HASREDEDEN SAİM ALİ, LABORATUVARIN KURUCUSU, KÜRSÜDEN ADLI TIP İHLERİ MASASI BAŞINA YORULMADAN, ŞİKAYET ETMEDEN KOŞAR.

BU AMERİKANVARI bir röportajdır. Ben bu röportajı yapmak için buram buram ter dökün.

Saim hoca ile tanıştığımız Saim hoca henüz Tıbbi aklı profesörlüğü, henüz Di Kurultayında idi. Saim hoca 37 yaşında olduğu halde ben çocukken yaşındaydım, kulağım bastırma elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim.

Saim hoca ile tanıştığımız Saim hoca henüz Tıbbi aklı profesörlüğü, henüz Di Kurultayında idi. Saim hoca 37 yaşında olduğu halde ben çocukken yaşındaydım, kulağım bastırma elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim.

Saim hoca ile tanıştığımız Saim hoca henüz Tıbbi aklı profesörlüğü, henüz Di Kurultayında idi. Saim hoca 37 yaşında olduğu halde ben çocukken yaşındaydım, kulağım bastırma elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim.

...ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim.

Üstte tahkimi yapıp kayıtları tutan Saim Ali, sağda ise Saim Ali'nin öğrencisi Saim Ali.

...ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim.

...ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim.

...ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim.

Sayı 16

Saim hoca meşhur meşhur bir...
...ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim.

VEDİĞİN

Vedigin...
...ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim.

No. 226

Kemal Tahir...
...ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim.

Saim hoca meşhur meşhur bir...
...ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim.

Vedigin...
...ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim.

Kemal Tahir...
...ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim. Saim hoca elindeydi. Ben de onun maymunu gibiymişim.

Yeniğün Dergisinde yer alan bir seri doktor röportajı içerisinde 7 Temmuz 1937 tarih ve 226 sayılı dergide Kemal Tahir'in Saim Ali Dilemre ile röportajı yayınlanmıştır. Bu söyleşi ile Saim Ali'nin kişiliğini biraz daha anlamamız mümkün olmaktadır. Daha başlarda Kemal Tahir'e "seni bu konuda biraz mankafa görüyorum" diyor. "Marazi teşrih" için tıbbın matematiği deyimini kullanan Hoca ile Kemal Tahir dilciliğin ne olduğunu tartışmakta ve anlayamamaktadır. Saim Ali'nin mayolu ve takkeli halini ve esprili, babacan tarzını bu sayfalarda görebiliyoruz. Derginin sol üst köşesinde Saim Ali'nin sağında Besim Turhan görülmektedir. Solundaki gözlüklü hekim ise çok büyük olasılıkla Halis Sarıkadioğlu'dur.

(Kaynağa ulaşmamı sağlayan Sayın Güneş Sönmez'e (halicpostasi.blogspot.com) teşekkür ederim).

Prof. Dr. Phil. Schwartz
İstanbul
Universitesi, Tıp Fakültesi

den 5. Mai, 34

An den
Herrn Dekan der Med. Fakultät
Professor Dr. Tevfik Sağlam Pascha

Sehr geehrter Herr Dekan,
ich überreiche Ihnen hier:

1. ein Exposé über das Unterrichtsprogramm für Pathologische Anatomie.
2. eine Übersicht über den Lehrgang der Pathologischen Anatomie.
3. einen Vorschlag für die Prüfungsordnung.

Die Stundenzahl im 5. Semester könnte die alte bleiben, es hat sich aber gezeigt, dass die bisher zur Verfügung stehende Stundenzahl für die Studenten im 6. Semester nicht ausreicht. (Im 6. Semester müsste mindestens noch eine Stunde dazu kommen). Im 7. und 8. Semester benötige ich insgesamt 6 Stunden, die bisher noch schon zur Verfügung stehen, wenn aber irgend möglich, sollte noch eine Stunde zugebilligt werden. Weiterhin schlage ich vor, dass in 5. und 10. Semester eine zweistündige Vorlesung eingeschaltet wird, in welcher ich, abwechselnd mit den Professoren der Inneren Medizin, der Chirurgie, der Gynäkologie und Geburtshilfe, gemeinsame Demonstrationsvorlesungen halte. Mit den besten Empfehlungen bin ich

Ihr sehr ergebener
Ph. Schwartz

Prof. Schwartz'ın 1934 yılı Mayıs ayında Fakülte Dekanı Tevfik Sağlam'a yazdığı yazı.

İSTANBUL Tıp Fakültesi Dekanlığına

23/II/946 gün ve 3854 sayılı yazınıza .
Uzmanım

Philip Schwartz ve eşi Vera Schwartz
Yugoslav Yahudi

oturma belgesi sayısı : 715 ve 5 715 -A;
Schwartz oğlu Vrsac 1894 doğumludur . İstanbul
Mete caddesi panorama AP. 38 NO.

Tap Fakültesinde Uzman olarak çalışan
için 1 / 12 / 194 7güne kadar bir yıllık Uzman otur-
gesi verilmistir.

Edinilmesini rica ederim.

Emniyet G. Müdürü Y.

Kal. 3. 12. 946

Tüm mülteci öğretim üyelerinin oturma izinleri bu belgede görüldüğü gibi birer yıllık sürelerle uzatılmaktadır

İstanbul Üniversitesi
Tıp
Fakültesi Dekanlığı

21 Nisan, 1953

Muhterem Dekan Bey,

Daha sonra zahir eden ailevi ve siyasi sebeplerden dolayı, izmin sonu olan 1 Mayıs, 1953 te dönemiye-
ceğim, bu sebepten dolayı istifamı kabul etmenizi
ve fakültedeki kıymetli arkadaşlarıma hürmet ve sel-
amlarımın bildirilmesine tevassutunuzu bilhassa rica
ederim.

Türkiyede ailemle birlikte geçirdiğimiz güzel günleri
hiçbir zaman unutamayacağız.

Saygılarımla,
Ph. Schwartz
Prof. Ph. Schwartz

Box 240, Warren, PA.
U.S.A.

27. Nisan 1953

Prof. Schwartz'ın istifa dilekçesi.

Birth Injuries of the Newborn

Morphology, Pathogenesis,
Clinical Pathology and Prevention

by
PHILIP SCHWARTZ M.D.
Director, Department of Pathology, Warren State Hospital, Warren, Pa.
Professor emeritus of General Pathology and Pathological Anatomy,
University of Frankfurt am Main, Germany
Former Director, Department of Pathology at the University Istanbul, Turkey

with a Foreword
by
SIR EARDLEY HOLLAND

100 illustrations, with 21 multi colored figures

19 61

BASEL (Schweiz) S. KARGER NEW YORK

ABD'de de üretken patoloji yaşamını sürdüren Dr. Schwartz'ın yenidoğanın doğum travmaları ile ilgili kitabı

STÄDTISCHES KRANKENHAUS MÜNCHEN-SCHWABING
KÖLNER PLATZ 1

AM 4. APRIL 1933.

Hochverehrter Herr Professor!
Lieber Herr College!

Die Ärzteschaft, Beamten und Angestellten, sowie das gesamte Personal des Krankenhauses Schwabing haben mit tiefstem Bedauern Kenntnis genommen von Ihrer Verabschiedung.

Sie haben, hochverehrter Herr Professor, ein Menschenalter lang in musterhafter Pflichterfüllung der Stadt München und ihren Anstalten gedient und Ihr reiches Wissen zur Verfügung gestellt.

Sie haben durch Ihre hervorragenden wissenschaftlichen Arbeiten und Ihre fruchtbringende ungemein geschätzte Tätigkeit als Lehrer zum Ruhm unserer Stadt und zum Ansehen unseres Hauses wesentlich beigetragen.

Sie haben durch Ihre menschlichen Eigenschaften, Ihre Güte und Liebenswürdigkeit sich die allgemeine Hochachtung und Sympathie erworben.

Wir danken Ihnen für Ihr segensreiches Wirken im Dienste der Anstalt.

Wir möchten uns vorbehalten nach Ablauf einiger Zeit unseren Dank noch in würdigerer Form zum Ausdruck bringen zu dürfen.

Direktion: Verwaltung:

L. Riemann *J. R. W.*

S Oberndorfer'in Münih Schwabing Hastanesi'nden ayrılırken, Hastane Direktörlüğünün üzüntüsünü ifade eden mektubu (Maskar, 1981'den).

Zamanın en önemli patologlarından Freiburg Üniversitesi'nden Ludwig Ashoff'un Oberndorfer'e, görevinden alınması nedeniyle duyduğu üzüntüyü yazdığı mektup

Prof. Dr. L. Ashoff.

Freiburg i. B., den 11. April 1933
Dankstraße 20.

Sehr geehrter Herr Kollege!

Soeben höre ich, dass Sie von Ihrem Posten als Leiter der pathologisch-anatomischen Anstalt in Ihrem Krankenhaus zurückgetreten sind. Ich möchte nicht verfehlen, Ihnen diese Zeilen als ein Zeichen meiner dauernden kollegialen Verbundenheit mit Ihnen zu übersenden. Sie haben sich so erfolgreich an allen wissenschaftlichen Bearbeitungen des Gesamtgebietes der Pathologie beteiligt, dass wir nur aufrichtig wünschen können, dass uns auch noch in Zukunft die Früchte Ihrer wissenschaftlichen Arbeit geschenkt werden möchten. Ich bitte Sie sehr Ihre Gattin und Ihre Familienangehörigen von mir zu grüßen.

Mit nochmaligem Dank für das, was Sie unserem Fach geleistet haben,

Ihr kollegial ergebener

L. Riemann

İÜ İstanbul Tıp Fakültesi Akademik Personel Arşivi'ndeki dosyasında, 1937 Haziran ayında 1,5 ay süreyle İsviçre'de Ord. Prof. Dr. Möllendorff'un yönettiği bir doku kültürü kursuna katıldığını, 1940 Temmuz ayında "basilli dizanteri" ye yakalanıp tedavi edildiğini görmekteyiz.

1938 yılında Genel ve Ekperimental Patoloji Enstitüsü'nde ve Kanser Enstitüsü kurulduğunda oranın da laboratuvar şefliğini üstlenir. Prof. Dr. Oberndorfer'in hastalık dönemi ve ölümünden sonra onun genel patoloji derslerini üstlenir.

Bu görevde iken 29.12.1946 tarihinde (Widmann, 1999, s. 472) Amerika'ya göç eder ve **Montgomery'de Laird Memorial Hospital**'da çalışmaya başlar. Ayrıca **Charleston General Hospital**'da patoloji bölümü Şefi olarak 1958 yılına dek çalışır. 1953 yılına dek **Richmond Virginia Medical College**'da ziyaretçi "lecturer" olarak görev yapar.

Dr. Ladewig 1944 yılında, 1911 İstanbul doğumlu Sonia Acquarone ile İstanbul'da evlendi. Bir çocukları oldu. Fakülte kayıtlarında önce "**Alman protestan**", Alman vatandaşlığından çıkarılıp Türk vatandaşı da olamadıkları dönemde ise "**haymatlos² protestan**" olarak görülmektedir. Eşine ait bilgi sütununda ise "**haymatlos katolik**" notu mevcuttur.

Arkadaşlarının 2001 yılında onun adına kurmuş olduğu "**Dr. Peter Ladewig Pathology Endowment Fund**" adlı bir vakıf bulunmakla birlikte, aktivitesine dair bir ize rastlayamadım. Kendisini tanıyan **Dr. Klopproth** ile 10 kadar yıl önce temas kurmakla birlikte, yazılı olarak göndermemi istediği sorularımı gönderdikten sonra yazdığım mektuba cevap alamadım.

Dr. Ladewig'e ait bir veri, biraz hazin ve her patoloğun başına gelebilecek nahoş bir olayla ilgilidir. Bu değerli bilim adamı 5 Mart 1991 tarihli Washington Post gazetesinde çıkan bir habere göre, Sandra K. Perfater adlı bir hemşirenin biopsisine koyduğu hatalı tanı ile her iki memesinin kaybına neden olmakla suçlanarak dava edilmiş ve 125.000 dolar tazminata mahkum olmuştur. Davacının "*80 yaşına gelmiş adam, hala patoloğ-luk yapıyor*" sözleri hazindir (Glazer, 1991).

Peter Ladewig 11 Mart 1992 tarihinde vefat etmiştir.

İstanbul dönemini incelediğimizde Peter Ladewig'in nisbeten genç yaşında ve o dönemin zorlu dönemin koşullarında Türk tıbbına önemli hizmetler verdiğini söyleyebiliriz. Oberndorfer'in direktörlüğünde Deneyisel Araştırma Laboratuvarı'nda çeşitli araştırma ve yayınların ortaya çıkmasında önemli hizmetleri olmuştur. Gerek

Peter Ladewig Kanser Enstitüsü'nde çekilmiş bir resmi (Oberndorfer arşivinden).

KURT ADLER

10 Nisan 1907’de Niederflorstadt’da doğdu. 1926’da Gymnasium, Friedberg’den mezun oldu. 1931 yılında Tıp Fakültesi’nden mezun oldu (İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, Akademik Personel Dairesi Kurt Adler dosyası). İngilizce, İtalyanca, Fransızca, İspanyolca ve Türkçe dillerini konuşan Kurt Adler 1932/33 yıllarında Heidelberg Üniversitesi’nde nöropsikiyatri kliniğinde, 1933/34 de ise Paris’te Salpetriere Hastanesi’nde Charcot Kliniği’nde asistan olarak çalışmaktayken 1934 yılında İstanbul’a geldi (Anonim, 1936, s. 75). Kişisel dosyasında evvelce çalıştığı yerler bölümünde Frankfurt Schwabinger ve Münih Psikiyatri Kliniği de yazılıdır (İÜ İstanbul Tıp Fakültesi, Kurt Adler dosyası).

Kurt Adler Ekim 1934’te Prof. Dr. Schwartz’a “ecnebi yardımcı” (bazı yazışmalarda kollaboratör deyimi kullanılmaktadır) kadrosunda İstanbul Tıp Fakültesi **Marazi Teşrih Enstitüsü**’nde göreve başlar. İki yıllık görev süresinin sonunda Kurt Adler’in mukavelesinin uzatılmadığı (kişisel dosyasında bu yönde bir talebin de olmadığı) görülmektedir (İÜ İstanbul Tıp Fakültesi, Kurt Adler dosyası).

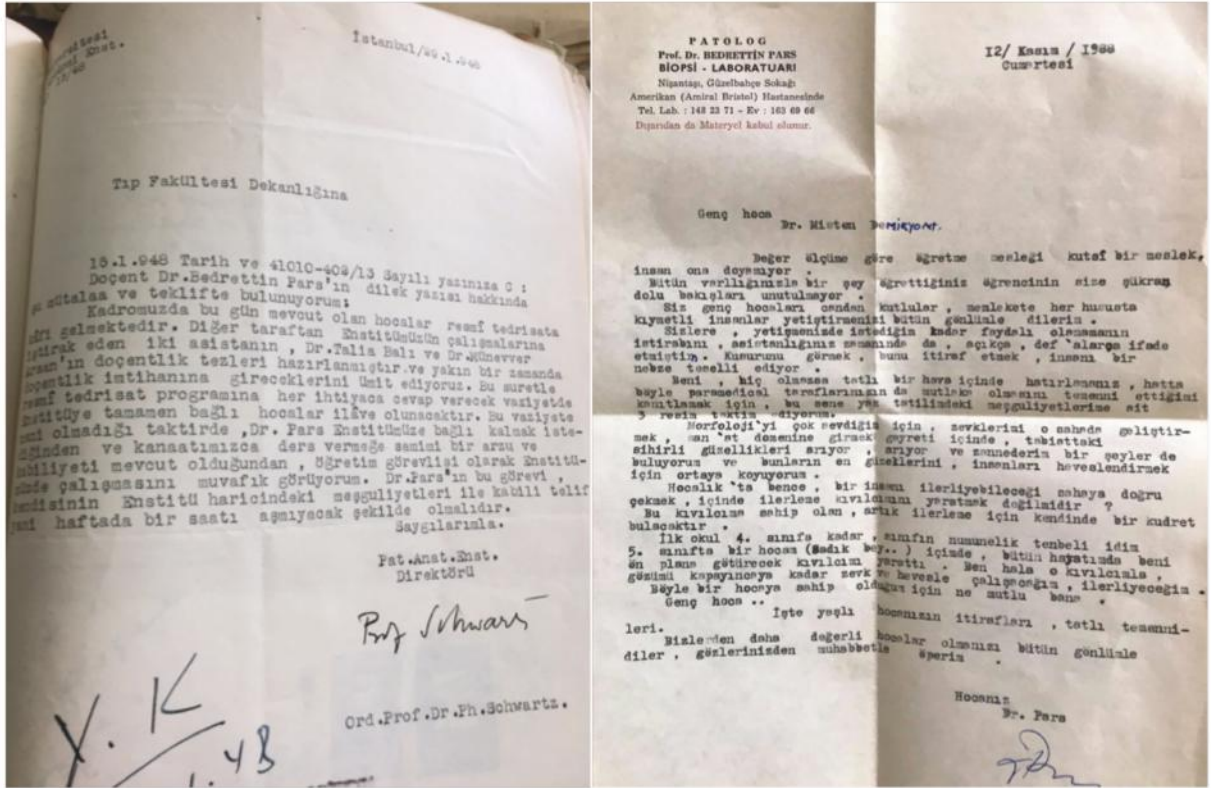
Dönemin göz kliniği hocalarından **Joseph İgersheimer**’in kızı anılarında kısaca Kurt Adler’den de bahsetmektedir. 1934 yılında kendisi 17 yaşında ve İngiltere’de henüz öğrenci olduğu

Necati Eranil'in gençlik döneminden (Prof. Dr. Övat Eranil Güray'dan).

Çalışma masasında (Prof. Dr. Övat Eranil Güray'dan).

Cerrahpaşa Hastanesi'ne geçen Bedreddin Pars'ın, Üniversite'de fahri olarak ders verebilmesi konusunda Philipp Schwartz'ın onay yazısı.

Bedrettin Pars'ın 1988 yılında Mîsten Demiryont'a yazdığı mektup. Geçmiş, Hocalık kavramı ve morfoloji, sanat, hobiler konusunda samimi ve kısa bir yazı. Kendisine herkesin "Pars Bey" ya da "Pars Hoca" şeklinde hitap ettiği Prof. Bedrettin Pars da mektubunu "Dr. Pars" diye imzalamıştır (Prof. Dr. Mîsten Demiryont arşivinden).

Emekliliğine yakın dönemlerinde
Bedreddin Pars

TALİA BALİ AYKAN (1918-2003)

Prof. Dr. Talia Bali Aykan'ı, öğrencisi, yakını ve onu en iyi tanıyanlardan Prof. Dr. Aydın Sav'ın, vefatı nedeniyle yazdığı aşağıdaki yazının en iyi şekilde anlatabileceğini düşünerek, kendisine teşekkürlerimle bu yazıya yer veriyorum¹.

BİR IŞIK, BİR "OKUL" VE BİR "İNSAN": PROF. DR. TALİA BALİ AYKAN

"Ege Üniversitesi mezunu bir doktor olarak, öğrenciliğimde bana patoloji dalını sevdirmiş hocalarımı ardımda bırakıp, bu alanda uzmanlık eğitimi yapmak üzere birçok kapıyı çaldıktan sonra ilk defa 1980 yılında "**Talia Hoca**"yla karşılaştım. Bu ilk mülakatımızda, beni dinleyip merakla bu mesleği neden seçtiğimi sormasıyla "mikroskopun içinden bir mikrofona sarkıtıp hücrelerle röportaj yapmak istediğim için" dediğimi hatırlıyorum. Hoca bana dönüp "İstanbul'da bir kalacak yerin var mı?" sorusuna olumlu yanıt verdikten sonra, ertesi günü gönüllü olarak **Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalı'nda** göreve başladım. Çok kısa bir süre sonra hocamın asistan kadrosu açmasıyla sınavı geçip resmi asistanlık statümü kazandım. O günden 31 Ağustos 2003'e kadar tam tamına yirmi üç yıl geçti. Uzmanlık eğitimimi izleyen yıllarda da keşintisiz bir iş birliğiyle birlikte sonunda dostluğa dönüşen yolculuğumuz halen bütün canlılığı ve verimiyle devam ediyordu. Ta ki...

31 Ağustos 2003 Pazar günü Çanakkale, Küçükkuyu beldesinin bir tatil tesisinde denizde yüzerken "**hocam**" bu yaşamdan ayrıldı. Türkiye Cumhuriyeti'ne kanat geren bir bilimci, "hoca", dost ve "insan" Prof. Dr. Talia Bali Aykan. 13 Ağustos 1918 yılında İstanbul'un Beylerbeyi'nde başlayan ve yaşamının tamamını düşünmeye, araştırmaya, eğitime, anlamaya ve anlatmaya adanmış olan hocam seksen beş yıllık bir ömrün ardından, binlerce paylaşılmış anı, eser ve belge bırakarak ayrıldı aramızdan.

1929'da Beylerbeyi İlkokulu'nu, 1935'te Kandilli Kız Lisesi'ni bitirdi. 1507 öğrenci numarasıyla

PROF. DR. TALİA BALİ AYKAN
(Stajyer doktor zamanları)

S. İlçayto: “Odasını daima derin bir hayranlık beslediği Atatürk ve onun altında saygı duyduğu Hocaların resimleri süslemiştir”. Sol başta Schwartz, sağda Hamdi Suat, altta soldan sağa Lütfi Aksu, Necati Eranıl ve Osman Nuri Aker (İlçayto Ailesi arşivinden).

Recai İlçayto’nun eserlerinden biri. Mustafa Kemal Atatürk’ün Saraykapı’dan Diyarbakır’a girişini gösteren rölyef ve eserin yapılış aşamalarına ait bir fotoğraf (İlçayto Ailesi arşivinden).

ALİ ULVİ ÖZKAN (1924-2003)

ALİ ULVİ ÖZKAN

Ali Ulvi Özkan, 1924 yılında Denizli Tavas'ta doğmuştur. 1942 yılında Denizli Lisesi'nden, 1948 yılında **Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi** (AÜTF)'nden mezun olmuştur (Cumhuriyetimizin 50. Yılında, 1975, s. 83). 1948-1956 yılları arasında Devlet Hizmeti'ni "Sıtma Savaş Tabibi" olarak yapmış, 1956 yılında AÜTF'nde Patoloji Asistanlığına başlamış 1959 yılında patoloji uzmanı olmuştur. Tezi "**Eksfoliyatif sitoloji metodu ile kanser teşhisinde hata sebepleri**"dir. 1961-1962 Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu Bursu ile İsrail Hadassah Üniversitesi Weizman Enstitüsü'nde Radyobiyojoloji alanında çalışmalar yapmıştır (Kuzu, 2017).

1964 yılında " **T^{131} ile işaretlenmiş antitümör antikörlerin tümör ve normal dokularda in vivo lokalizasyonu**" başlıklı tezi ile doçent olmuştur. 1970 yılında profesör ünvanını almıştır. 1974 yılında Hannover Üniversitesi Patoloji Bölümü'nde sitopatoloji alanında konuk öğretim üyesi olarak çalışmıştır (Kuzu, 2017). 1972-1973 yıllarında Diyarbakır Tıp Fakültesi Dekanlığı yapmıştır (Cumhuriyetimizin 50. Yılında, 1975, s. 97).

1981 yılında bir dönem kendi isteği ile emekli olmuş ancak 1982'de Fakülteye geri dönmüştür. 1991 yılında yaş haddinden emekli olmuş ve 11 Nisan 2003 tarihinde hayata veda etmiştir (Kuzu, 2017). Ali Ulvi Hoca evli ve 3 çocuk babası idi (Cumhuriyetimizin 50. Yılında, 1975, s. 83).

Ali Ulvi Özkan Hoca'yı Fakülte'deki son yıllarının asistanlarından **Prof. Dr. Serpil Dizbay Sak**'tan (Dizbay Sak, 2017) dinleyelim:

"Hocalık vasıflarına sahip kişiliği ile asistanları arasında özel bir yere sahip olan Ali Ulvi Özkan patolojinin her alanına hakim cerrahi patologlar neslinin Türkiye'deki en iyi temsilcilerindendi. Onunla çağdaş sayılabilecek yurt dışındaki başka anlı şanlı patologların derslerini dinlerken, onlardan hiç de eksikliği olmadığını düşünmüştüm. Eksik değildi, ama organizasyonu kötü, cefası çok bir ülkenin patoloğu idi. İçeride dönük bir insan oluşu camiada hakettiği düzeyde tanınmasına engel teşkil etmiştir. Bölümün alt katındaki iç içe iki odadan oluşan ve günümüzde boş kalan odada

mesinde görevli olarak hazır bulunmuştur (bakınız ilgili bölüm).

1954 yılında Adli Tıp Profesörlüğüne yükseltilmiş, 1955 yılında **Adalet Bakanlığı Adli Tıp Müessesesi ve Meclis Başkanlığı**’na tayin olunarak 1969 yılına kadar bu görevde kalmıştır. 1969 yılında **İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Adli Tıp Kürsüsü** Profesörlüğüne seçilmiştir.

1971 yılında itibaren ayrıca İstanbul Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesinde de adli tıp dersleri vermeye başlamıştır. 1977 yılında İstanbul Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Deontoloji Kürsü Başkanlığına vekaleten tayin olunmuş ve Adli Tıp Kürsüsü Başkanlığı ile birlikte iki yıl süre ile bu ek görevi de sürdürmüştür (Şehsuvaroğlu ve Özen, 1974; Prof. Dr. Hüseyin Cahit Özen, 2020):

Emekli olduktan kısa bir süre sonra sözleşmeli personel statüsü ile yıllarca Cerrahpaşa’daki yeni binasına taşınan **Adli Tıp Kurumunda 1. İhtisas Meclisi Başkanlığı** yapmıştır. Daha sonra yaş haddinden emekliye ayrılan Prof. Dr. Cahit Özen 03 Ocak 2001 tarihinde hayata gözlerini kapamıştır (Prof. Dr. Hüseyin Cahit Özen, 2020).

Kıymet Özen ile evli olan Cahit Özen’in iki oğlu bir kızı vardır (Şehsuvaroğlu ve Özen, 1974).

KİTAPLARI

- Gök, Ş., Özen, HC. *Adli Tıbbın Tarihçesi ve Teşkilatlanması*. T.C. Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu, İstanbul, 1982 (47 sayfa)
- Özen, HC. *Kısa Adli Tıp Ders Kitabı*. İstanbul: Sermet Matbaası, 1976
- Özen, C., Sözen, H. (1971). *Adli Tıp ve Toksikoloji*. İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Yayınlarından No. 86. İstanbul: Sermet Matbaası. (640 Sayfa)
- Özen HC. *Adli Tıp Dersleri*. Ankara Hukuk Fakültesi yayınlarından. 1952 ve 1955

KAYNAKLAR

- Prof. Dr. Hüseyin Cahit Özen. <http://cahitozen.blogspot.com.tr> adresinden alınmıştır (erişim tarihi 20 Mart 2020)
- Şehsuvaroğlu, B. N., Özen, C. (1974). Dünyada ve yurtdumuzda adli tıbbın tarihçesi ve gelişmesi. *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası*, 36, suppl 60, 83-84

Prof. Dr. Hüseyin Cahit Özen

Dönmeleri ve Baygınlıklar” konulu teziyle dahiliye uzmanı olur (İÜ İTF, Akademik Personel Dairesi, Cahide Arkayın dosyası).

İç Hastalıkları Kliniği'nde başasistanlığa devam ederken Ocak 1948'de Mithat Müdüroğlu ile evlenir. 17 Kasım 1948'deki doğumunun ardından 17 Şubat 1949'da “sıhhi ve ailevi durumu nedeniyle” Dahiliye Kliniği'ndeki görevinden istifa eder (İÜ İTF, Akademik Personel Dairesi, Cahide Arkayın dosyası). Uzun bir aradan sonra Ekim 1968'de **Adli Tıp Müessesesi Mütchassıslığına** tayin edilir. Burada İ. İhtisas Kurulu üyesi olup bu görevde uzun yıllar çalışmıştır (Yenerman, 1998).

KAYNAKLAR

- İ. Ü. İstanbul Tıp Fakültesi, Akademik Personel Dairesi, Cahide Arkayın dosyası
- Yenerman, M. (1998). Patoloji alanında ilkler, öncü kadınlar ve bugün. *Sağlık Alanında Türk Kadını* (ed. N. Yıldırım, ss. 202-215). İstanbul: Fora Reklam Hizmetleri

HALENUR SAVER (NURLU)

1924 yılında Suadiye'de doğdu. 1948 yılında İÜ İstanbul Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. 1952 yılında İÜ İstanbul Tıp Fakültesi Patolojik Anatomi Kürsüsünde ihtisasını bitirdi. 1967 yılında Cerahpaşa Hastanesi'nde çalışmakta iken, burada Fakülte kurulması üzerine o dönem Belediye'ye bağlı Haseki Hastanesi'ne geçti ve uzun süre burada çalıştı.

Eşi Faruk Nurlu da 1953 yılında patoloji ihtisasını bitirmiş daha sonra üroloji ihtisası yapmış ve meslek hayatını bu branşta sürdürmüştür.

KAYNAK

- Çevikbaş, U. (2021, 12 Şubat). Kişisel görüşme.

Dr. Halenur Saver'in 1948 yılına ait Fakülte diploması (Prof. Dr. Uğur Çevikbaş arşivinden).

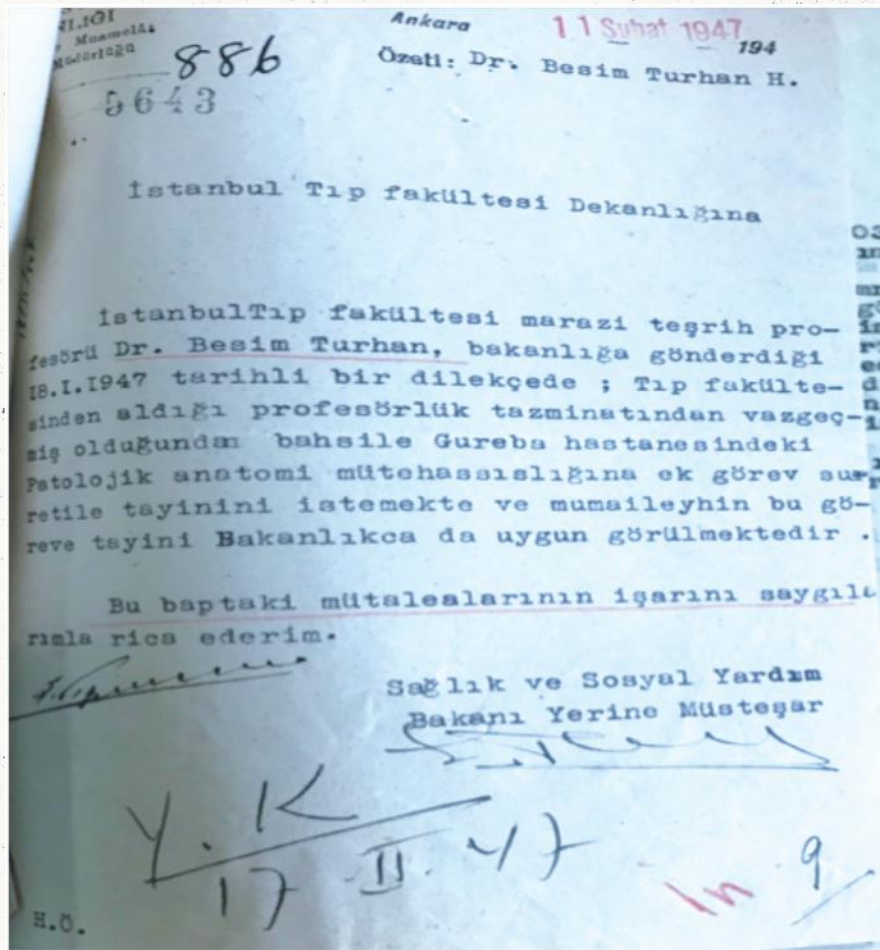
Dr. Halenur Nurlu'nun 1952 yılına ait ihtisas vesikası (uzmanlık belgesi) (Prof. Dr. Uğur Çevikbaş arşivinden).

Fakülte oluşumunun ardından öğretim üyesi kadrosu:

- Prof. Dr Sema Arıcı (2012-2020)
 - Yard. Doç. Dr. Nur Büyükpınarbaşı (2010-2018?)
 - Yard. Doç. Dr Zühal Gücin (2014-)
- Maalesef 2010 öncesi Hastanede meslektaşlarının da yardımı ile yaptığım araştırmada: Ölümünün onuncu yılında Hamdi Suat'ın adının verildiği laboratuvarlar olmadığı gibi adını hatırlatacak isim plaketi de yoktu. Ayrıca o dönemden kalma makroskopi piyesleri de günümüze kalmamıştı.

KAYNAKLAR

- İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Akademik Personel Dairesi Arşivi, Besim Turhan dosyası
- Yıldırım N. (2011, Ekim). "Bezmiâlem Vâlide Sultan Vakıf Gureba hastanesi ne zaman açıldı?". *Toplumsal Tarih*, 214, 54-58.
- Yıldırım, N. (2013). *Gureba Hastanesi'nden Bezmiâlem Vakıf Üniversitesi'ne*, ss.198-199 Bezmiâlem Vakıf Üniversitesi, İstanbul: Acar Basım
- Gürkan, K. İ. (1944). *Gureba Hastanesi Tarihçesi*, s.42-43, TC. İstanbul Üniversitesi Tıp Tarihi Enstitüsü Sayı 27. İstanbul: Kenan Matbaası

Ord. Prof. Dr. Besim Turhan'ın, Vakıf Gureba Hastanesi'ndeki ek görevi ile ilgili yazı.

SSK İSTANBUL HASTANESİ¹

SSK İstanbul Hastanesi Hastanesi Samatya semtinde 1960 yılında hizmete girmiştir. Patoloji Laboratuvarı da 23.1.1960 tarihinde **Doç. Dr. Şemsi Gök**'ün anlaşmalı tayini hekim olarak tayini ile çalışmaya başlamıştır. 1.12. 1965 yılında Şemsi Gök bu görevden ayrılmıştır.

Aynı zamanda tıp tarihi uzmanı ve doçenti olan ve daha çok bu kimliğiyle tanınan **Dr. Sırrı Akıncı** 1.5. 1963 ile 20.08.1984 tarihleri arasında 21 yıl, hastanenin patoloji uzmanı olarak çalışmıştır. Ayrıca 1.07.1967-21.03.1973 tarihleri arasında da **Dr. Yusuf Ziya Ülgen** görev yapmıştır.

13.09.1983 tarihinden itibaren mecburi hizmet yükümlüğünü burada yerine getirmeye başlayan Dr. Erol Rüştü Bozkurt daha sonra uzun yıllar patoloji uzmanı ve şef olarak çalışmaya devam etmiş ve 2017 yılında emekli olmuştur. Sadece 5 yılında (2000-2005) SSK Göztepe Hastanesi'nin şefliğine geçici görevle atandığı yaklaşık 34 yıllık sürede aynı yerde hizmet vermiştir.

Kuruluş dönemi:

- Şemsi Gök (1961-1965)
- Dr. Sırrı Akıncı (1963-1984)
- Yusuf Ziya Ülgen (1967-1973)
- Dr. Erol Rüştü Bozkurt (1983-2017)

İhtisas alan hekimler (ihtisasa başlama tarihleri verilmiştir) (Doç. Dr. Erol Rüştü Bozkurt, 2021)

Rızvan Orhan 1990, Zehra Kara 1990, İlyas Özaral 1991, Yaşar Ünlü 1991, Kemal Behzatoğlu 1992, Hale Onmuş 1992, Feray Günver 1995, Gülben Erdem Huq 1995, Osman Selçuk 1995, Hakan Demirci 1996, Canan Topçuoğlu 1967, Fatma Piri 1967, Burak Bahadır 1999, Melin Özgün Geçer 2000, Nevra Dursun 2000, Nilsen Yıldırım Erdoğan 2001, Melahat Dönmez 2001,

Tuğçe Güzelçay 2002, Fadime Bahadır 2003, Meltem Öznur 2003, Melika Özcan 2004, Gülzade Karaman 2004, Şule Canberk 2004, Pefin Yıldız 2005, Sevim Baykal Koca 2008, Mehmet Zengin 2009, Buket Bambul Sığircı 2011, Oğuzhan Okçu 2012, Ceren Alparslan 2012, Yasemin Çakır 2013, Ezgi Hacıhasanoğlu 2013, Seher Darakçı 2013, Medine Özgür 2014, Ebru Kaçar 2018, Hatice Dinçer 2018, Beste Noyan 2019, Ege Miray Yıldız 2019, Sena Ecin 2020, Melisa Seray Memengiç Koç 2020.

NOT

1. Doç. Dr. Erol Rüştü Bozkurt tarafından sağlanan bilgilere göre yazılmıştır (2021, 17 Nisan).

Doç. Dr. Erol Rüştü Bozkurt patoloji uzmanlığının ilk yıllarında (Fotoğraf E. R. Bozkurt).

Gülhane Patoloji Laboratuvarı’ndan bir görünüm. Sağdan ikinci Necati Eranlı. Solundaki asistan muhtemelen Dr. Şevket Aktulga (Gülhane Albümü, 1945).

Dr. Şevket Aktulga

EGE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

20 Mayıs 1955 tarih ve 6595 sayılı karar ile Bornova'da iki Fakülteli Üniversite kurulur. Patoloji laboratuvarının kurulması için İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden **Prof. Dr. Kemal Akgüder** görevlendirilir. Prof. Akgüder 1956 Aralık ayında patoloji bölümünü kurmak üzere, izinli olarak Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne gider ve 1957 Ağustos ayında da bu üniversitenin kadrosuna geçer. 1955 yılı Nisan ayında bir arka cidar infarktüsü geçirmiş olan Kemal Akgüder, yeni kürsünün kuruluşu için yoğun bir tempoda çalışır. Aynı yıl izinli olarak İstanbul'da bulunduğu sırada kalp şikayetlerinin artması ve gelişen akciğer ödemi tablosu ile 29 Ekim'i 30 Ekim'e bağlayan gece vefat eder (Anonim, 2005, ss.264-270; Şehsuvaroğlu 1957, 1958). Üniversite Senatosu'nun 20 Mayıs 1958/6 sayılı kararı ile yönetime Prof. Dr. Muhittin Erel atanmış, Dr. Saffet Solak ve 4 Veteriner Hekim Asistan 1958-1959 yıllarında laboratuvar hizmetinin başlangıç aşamasındaki görevleri üstlenmişlerdir (Anonim, 2005, ss. 264-270; Öztıp, 2011).

Bu arada Ankara Üniversitesi'nin ilk asistanı olan ve 1952'de uzman, 5 Kasım 1958'de doçent olan Dr. Yavuz Aksu doçent kadrosuna atanmış, 24.04.1959 da göreve başlamış ve kuruluş aşaması bu tarihten itibaren önemli bir ivme kazanmıştır. Görevinden ayrılmak zorunda kaldığı 1981 yılına kadar kürsü başkanlığını üstlenmiştir. Yavuz Hoca göreve başladığında kürsünün gerekli altyapıdan ve asistan kadrosundan yoksundur. Ancak eksikleri hızla tamamlayarak kürsüyü işler hale getirir (Anonim, 2005, s. 265; Öztıp, 2011).

1959 – 1960 yıllarında Dr. Emek Oğuzbayır (Özen) ve Dr. Behsan Önel (Mart 1960- Kasım 1961 arası çalışıp, İstanbul Tıp Fakültesi'ne geçti) ihtisasa başladılar. Kürsünün kadrosunda Dr. Saffet Solak (sonra dermatoloji ihtisasına geçer), Dr. Ayhan Kara ve Adli Tabip Süleyman Atay'da bir süre yer alır. Ankara Üniversitesi'nden Prof. Dr. Süreyya Tanay da 1960 ihtilali sonrası 147'likler olarak adlandırılan gruba eklenerek EÜTF'ye gönderilir ve 1961 yılında geri döner (Bakınız Süreyya Tanay).

1961 Haziran ayından itibaren Ege Üniversitesinin ilk mezunlarından Dr. Yıldız (Uğur) Erhan, Dr. Özden (Buluç) Günel, Dr. Gül (Sezer) Yüce, Dr. Hikmet Ögütmen, Dr. Alev Güçlü patoloji asistanı olarak başladıkları çalışmalarına akademik unvanlarını da alarak devam etmişlerdir.

Patoloji, Fizyopatoloji ve Farmakoloji Kürsüleri tarafından paylaşılan çatı odaları olan tek katlı yığma binada hizmet verilmektedir. Ön kısımda otopsi salonu ve arkasında deney hayvanları barınağı, otopsi salonunun girişinde buzdolabı bulunmaktadır (Öztıp, 2005). Zamanla burası her tür işlemin yapılabilirdiği, mükemmel bir bölüme dönüşür. Bir ara CENTO'dan alınan yardımların da katkısı söz konusudur.

1969 yılı kadrosunda Yavuz Aksu dışında üç doçent (Faik Abacı, Yıldız Erhan, Özden Günel), bir başasistan (Fikri Öztıp), 9 hekim, 1 diş hekimi ve 3 tıp doktoru olmayan asistan vardır. 70'li yıllarda Faik Abacı ayrılmış, Yıldız Erhan, Özden Günel da profesör olmuş, Nejat Sabuncu, Fikri Öztıp, Gül Yüce, Alev Güçlü, Müge Tunçyürek, Saliha Soydan ise doçent kadrolarındadırlar (Öztıp, 2011).

Patologların yeni gelişmelere ayak uydurabilmesinin yolunun farklı konularda uzmanlaşmadan geçtiğini gören Yavuz Aksu bu konuda çalışmalarını sürdürerek, 1980'li yılların başında birçok konuda özelleşmiş patolog kadrolarının yetişmesine öncülük etmiştir. 1980'lerin ortalarından itibaren de jinekoloji ve meme konularında klinikopatolojik toplantılar yapılmaya başlanmış zaman içerisinde diğer branşların klinikopatolojik toplantıları da bunları izlemiştir (Anonim, 2005).

Uzun süre, şehir içindeki tüm hastanelere, kasaba hastanelerine, komşu illerin hastanelerine, Eğirdir Kemik Hastalıkları Hastanesine, Antalya Devlet Hastanesine, Mevki Hastanesi ve askeri birliklere ücretsiz hizmet verildi. Zamanla ihtisasını bitirenler bu hastanelerde uzman olarak çalışmaya başladılar ve bölgede patoloji hizmeti ve kültürü oturdu. Yavuz Aksu SSK.Buca Hastanesi'ne ek görev ile hizmet verdi.

1961-2007 yılları arasında uzmanlık öğrencisi (asistan) olarak çalışıp patoloji uzmanı olanların listesi:

EÜTF Patoloji Uzmanları

1963

- Dr. Emek Özen (Oğuzbayır)

1964

- Faik Abacı- bir süre başasistan, daha sonra jinekoloji

ADANA DEVLET HASTANESİ

TURHAN AKDİLLİ

Dr. Turhan Akdilli

Adana’da Çukurova Üniversitesi’nden önce Adana Devlet Hastanesi’nde **Dr. Turhan Akdilli** patoloji uzmanı olarak hizmet vermiştir.

Dr. Turhan Akdilli 1929 yılında Samsun’da doğmuştur. Babasının görevi gereği çeşitli şehirlerde bulunduktan sonra 1938’de İstanbul Kadıköy’de yerleşmişlerdir. 1955 yılında Ahsen Tezel ile evlenen Dr. Akdilli 1957 yılında İÜ Tıp Fakültesinden mezun olmuştur. Askerlik görevinin ardından Haydarpaşa Numune Hastanesi’nde 1959-1962 yılları arasında ihtisasını yapmıştır. 1962 Aralık ayından itibaren de Adana Devlet Hastanesi’nin patoloğu olarak uzun yıllar hizmet etmiştir. Dr. Turhan Akdilli 29 Temmuz 2017 tarihinde vefat etmiştir.

KAYNAK

- Adana Tabip Odası web sayfası: Unutamadıklarımız <http://www.adanatabip.org.tr/unutamadiklarimiz/> (17Ocak 2021 tarihinde görüntülendi)
- Patologlar Albümü (1978): Türk Patoloji Cemiyeti, içinde

Kuruluş dönemi

- Dr. Ayşe Zuhul Yumbul (1988- 1998?)
- Dr. Mehmet Reşat Özercan (1990- 2011)
- Dr. Hayreddin Yekeler (1992- 2004)
- Dr. İbrahim Hanifi Özercan (1996-)

- Doç. Dr. Muhammet ÇALIK (2017-)
- Doç. Dr. Gökhan ARTAŞ (2014-)
- Doç. Dr. İlknur ÇALIK (2017-)
- Dr. Öğr. Üyesi Özlem ÜÇER (2013-)
- Dr. Öğr. Üyesi Hilal BALTA (2020-)

Bugünkü akademik kadro:

- Prof. Dr. İbrahim Hanifi ÖZERCAN (Başkan)
- Prof. Dr. Adile Ferda DAĞLI (2006-)

NOT

- 1- Prof. Dr. İbrahim Hanifi Özercan'dan edinilen bilgilerle hazırlanmıştır (8 Mayıs 2021).

FÜTF 1993 yılı. Patoloji Anabilim Dalının ilk laboratuvarında akademik ve teknik personel. Patoloji laboratuvarı o yıllarda bu odadan ibarettir. Arka ortada Dr. Ayşe Zuhul Yumbul, mikroskop başında Dr. Mehmet Reşat Özercan ve sağda asistanları İbrahim Hanifi Özercan, teknikerleriyle birlikte (Fotoğraf Prof. Dr. İbrahim Hanifi Özercan).

Prof. Schwartz 12 Mayıs 1938 tarihinde Fakülte Dekanlığı'na yazdığı faaliyet raporunda verdikleri eğitimden memnuniyetini dile getirir. Öğrenciler teorik ve pratik derslerden başka postalar halinde sabahdan öğleye kadar otopsi ve histopatoloji kurslarına devam etmiştir (Namal, 2003). Bu programın yabancı ülkelerle kıyaslandığında daha başarılı olduğunu vurgular. Ancak otopsi ve biopsi sayılarındaki azalmadan yakınır. Gureba Hastanesi'ne üniversite dışından bir uzmanın atanması nedeniyle evvelce buradan gelen otopsiler azalmış, bu da öğrencinin derste gördüğü taze ve ilginç parçalardan mahrum kalmasına yol açmıştır. Bu azalmaların kendisini gelecek yıllar açısından endişelendirdiğini vurgular. 7 Aralık 1938 tarihli bir diğer dilekçesinde de "geçen sene yapılan 1000 otopsiye mukabil, bu sene bu miktar 500'e bile vasil olmayacaktır" der ve otopsi işlerinin azlığının "gerek fenni araştırmalar ve gerekse ders için büyük bir tehlike teşkil ettiğine" dikkati çeker (Namal, 2003). Dilekçesinde Kürsü'nün hala kadrolu asistanının bulunmayışından yakı-

nır. Asistanlara verilen ücret yeterli olmadığından asistan sağlanamamaktadır. O dönem stajyer bir öğrenci ile 8. Sömestrdaki bir öğrenciden yardım aldıklarını ifade eder.

Prof. Schwartz'ın otopsi konusundaki endişeleri kısa vadede gerçeğe dönüşmez. 1950 yılında Kemal Akgüder (1950) yıllık otopsi sayılarının son dönemde 500'lerden 900'e yakın rakamlara ulaştığından bahseder. Biopsiler ise 702'den 2500'ü aşan rakamlara ulaşmıştır. Prof. Dr. Schwartz'a göre ihtisası süresince 100 otopsi yapmayan bir asistan uzman olamazdı (Aykan, 1988)

1947 yılında Üniversiteler kanunu ile ders programları yeniden düzenlenmiş ve patoloji dersleri 3 yarıyla indirilmiştir. Bu azalma uygulamalı derslerle telafi edilmeye çalışılmıştır (Akgüder, 1950).

İstanbul Üniversitesinin 1948-1949 yılı tanıtım kataloğunda (The University of Istanbul: Catalogue 1948-1949, 1949) 65. sayfada patoloji derslerinin aşağıdaki şekilde verildiği görülmektedir:

Patolojik Anatomi Kürsüsü (Morfoloji Binası)

7. sömestr: Genel patolojiye giriş.

Genel morfoloji, genel etiyoloji, genel patogenez, genel patofizyoloji

Histoloji pratik kursları

8. sömestr: İnflamasyon ve tümörlerin teorisi

Özel patoloji: Dolaşım sistemi

Solunum sistemi

Histoloji pratik kursları

9. sömestr: Özel patoloji: Sindirim sistemi

Ürogenital sistem

Pratik demonstrasyonlar (mikroskopi ve makroskopi)

Otopsi pratik kursları

10. sömestr: Özel patoloji: Sinir sistemi

Hemopoetik sistem

Endokrin glandlar

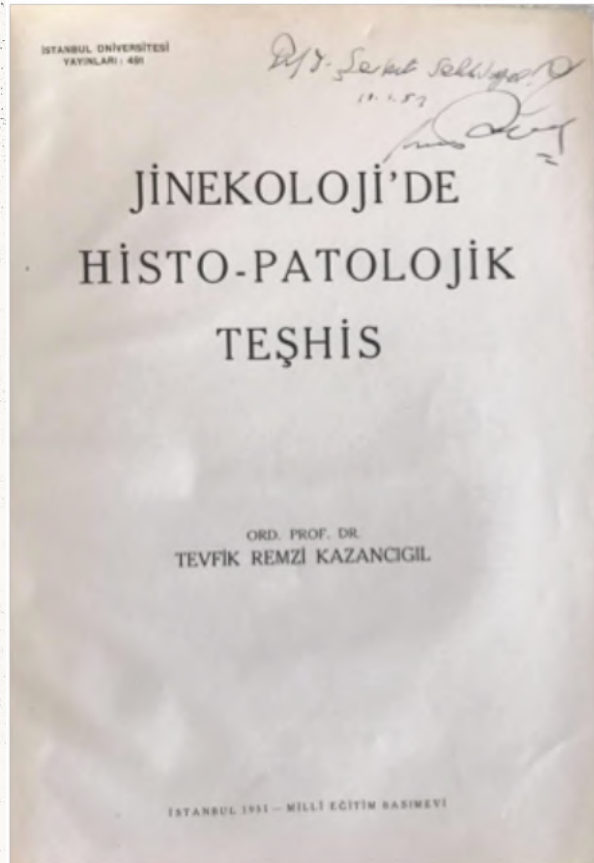
Pratik demonstrasyonlar (mikroskopi ve makroskopi)

Otopsi pratik kursları

Eğitim kadrosu: Ord. Prof. Dr. Ph. SCHWARTZ, Prof. Dr. Besim TURHAN, Dozent Dr. Kemal AKGÜDER

Ord. Prof. Tefik Remzi Kazancigil

Ülkemizdeki ilk jinekopatoloji kitabı. Tefik Remzi Kazancigil tarafından yazılan kitap 1951 yılında basılmış, 1952 yılında da Fransa'da Fransızcası basılmıştır.

1		KARAR	
13 / V / 1966		Toplantı Günü : Cuma	
eden Başkanın	Ord. Prof. Dr. Besim Tushan		
nan Azaların	Doç. Dr. Muammer Yenerman, Dr. Faruk		
ları :	Kamuni, Dr. Yılmaz Ertan		
U (Toplanma sebebi) :			
ve Neticeleri :			
ALINAN KARAR			

TPD'nin kuruluşu. Karar defterinin birinci sayfası.

Kararın tebliği ve Neticeleri :	
ALINAN KARAR	
1. Cemiyetimizin Tüzüğüne ayrıca karstulmasına	
Laboratuvarlar veya firmalar Tarafından karstulma	
karstulmasına.	
2. Cemiyetimizin Ankara'da Şubelerinin açılması için	
Prof. Dr. Necati Erarsil'a Doç. Dr. Muammer Yenerman'ın	
in Prof. Dr. Yenerman ve Doç. Saffet Salak'a nezahat Karan	
3. Cemiyetimize avel avelat ve giriş mahkuylarının 10'dan	
yazılabile dip Kaçmak 10 cilt aldığı Tevhit olu	
Kuruluşa Testimise	

Karar defterinde ilk kararlar arasında şubeler açılabilmesi için ne tür girişimlerde bulunulması gerektiği kayda geçmekle birlikte bu istek gerçekleşmemiştir.

EGE PATOLOJİ DERNEĞİ

Ege Patoloji Derneği (EPD), 03.01.1996 tarihinde Yıldız Erhan, Özden Günel, Emek Özen, Gül Yüce, Fikri Öztıp, Y. Müge Tunçyürek, Saliha Soydan, Gülşen Kandiloğlu, M. Şerefettin Candadan oluşan Kurucular Kurulu tarafından kurulmuştur. Merkezi İzmir'de olan Derneğin yönetim kurullarının listesi aşağıdadır (Yörükoğlu, 2021):

Yönetim Kurulları:

12.06.1996- 06.07.1998: Başkan Yıldız Erhan, Emek Özen, Gülşen Kandiloğlu, Ümit Bayol, Neşe Ekinci, Ali Veral, Erdener Özer

06.07.1998- 16.07.2000: Başkan Yıldız Erhan, Fikri Öztıp, Mine Tunakan, Hakan Postacı, Ali Veral, Erdener Özer, Türkan Rezanko (Meral Koyuncuoğlu 27.07.1999)

16.07.2000- 21.06.2002: Başkan Eren Demirtaş, Kutsal Yörükoğlu, Murat Alkanat, Ragıp Ortaç, Aydın İşisağ, Ayşe Yağcı, Seyran Yiğit

21.06.2002- 2004: Başkan Eren Demirtaş, Kutsal Yörükoğlu, Ender Düzcın, Ragıp Ortaç, Aydın İşisağ, Ayşe Yağcı, Seyran Yiğit

2004- 2006: Başkan Erdener Özer, Özgül Sağol, Ali Veral, Osman Zekioglu, Semin Ayhan, Güliden Diniz, Arzu Avcı Uçarsoy

2006- 2008: Başkan Erdener Özer, Özgül Sağol, Ali Veral, Osman Zekioglu, Semin Ayhan, Güliden Diniz, Arzu Avcı Uçarsoy

13.07.2008- 2010: Başkan Kutsal Yörükoğlu, Mine Hekimgil, Nagihan Yalçın, Emel Dikicioğlu Çetin, Zekiye Aydoğdu, Banu Lebe, Başak Doğanavşargil

2010-2012: Başkan Mine Hekimgil, Banu Lebe, Sait Şen, Zekiye Aydoğdu, Burçın Tuna, Nil Çulhacı, Neşe Çallı Demirkan

2012-2014: Başkan Sait Şen, Fulya Çakalağaoğlu, Yeşim Ertan, Aydın Şahin, Neşe Çallı Demirkan, Emine Çağnur Ulukuş, Peyker Demireli

2014-2016: Başkan Meral Koyuncuoğlu, Funda Yılmaz, Duygu Gürel, Fulya Çakalağaoğlu, Metin Akbulut, Ülkü Küçük, Yelda Dere

2016-2018: Başkan Meral Koyuncuoğlu, Banu Yaman, Duygu Gürel, Fulya Çakalağaoğlu, Metin Akbulut (Sevil Sayhan), Ülkü Küçük, Yelda Dere

2018-2021: Başkan Funda Yılmaz, Asuman Argon, Demet Etit, Emel Ebru Pala, Firuzan Kaçar Döger, Zübeyde Yıldırım Ekin, Perihan Alsanca

2021- halen: Başkan Nalan Neşe, Ayşegül Akder Sarı, Nilay Şen, Dudu Solakoğlu, Merih Güray Durak, Aslı Kahraman, Funda Taşlı

SİTOPATOLOJİ DERNEĞİ

Sitopatoloji Derneği'nin nüvesini **Sitopatoloji Çalışma Grubu** oluşturmuştur. Ekim 2001'de Adanada gerçekleştirilen 15. Ulusal Patoloji Kongresi sırasında yapılan Çalışma Grubu Toplantısı'na sitopatoloji alanında çalışan 23 uzman patolog katılmış olup, bu toplantı sonunda bir Çalışma Grubu Raporu hazırlanarak grubun çalışma ilkeleri belirlenmiştir (Sitopatoloji Derneği, n.d.).

Sitopatoloji Derneği 14.10.2002 tarihinde Ankara'da kurulmuştur. Kurucu yönetim kurulu: Gamze Mocan Kuzey (Başkan), Dr. Canan Ersöz (Başkan yardımcısı), Dr. Binnur Önal (genel sekreter), Hüseyin Üstün (sayman), Dilek Yılmazbayhan (üye), Nural Erdoğan (üye), Sezer Kulaçoğlu'ndan (üye) oluşmakta idi. Derneğin

Federasyonumuz uzun süredir "World Association of Societies of Pathology and Laboratory Medicine (WASPALM)" ve "European Union of Medical Specialists (UEMS)" üyesidir. Prof. Dr. Gamze Mocan 2011-2013 döneminde "WASPALM yönetim Kurulu Başkanlığı"nı yapmıştır.

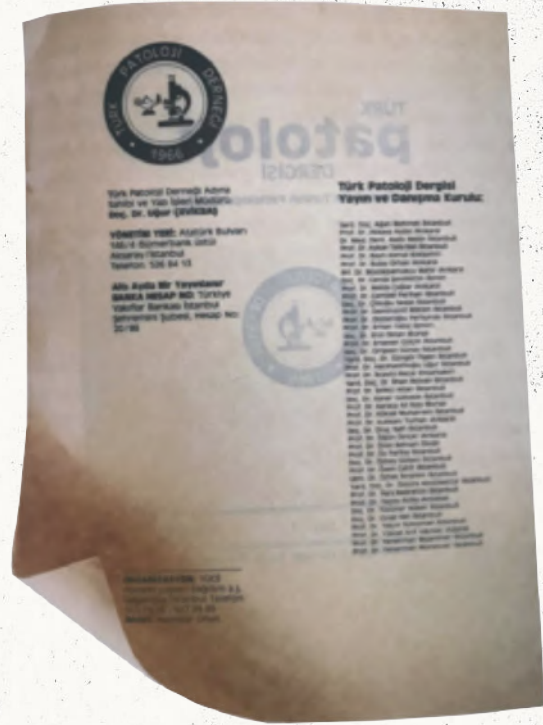
Federasyon oluşumundan önceki yıllardan itibaren TPD ve APD'nin birlikte temsil edildiği UEMS'de ülkemizin temsiliyeti 2006'dan sonra PDF tarafından gerçekleştirilmektedir.

DERGİLER

Türk Patoloji Derneği tarafından 1985 yılında "Türk Patoloji Dergisi" çıkarılmaya başlanmıştır. Prof. Dr. Uğur Çevikbaş'ın girişimleriyle, şimdiki teknolojik olanaklardan yoksun biçimde dergi çıkmaya başladı. Uzun süre derginin editörlüğünü sürdüren Uğur Çevikbaş (2020) o günleri şöyle anlatmaktadır:

"... Ancak yaptığım görüşmeler sonunda hiçbirinden reklam almam mümkün olmadı, o zaman firmalarda patoloji mefhumu gelişmemişti. Daha sonraki sayılarda reklam verirler diye arka kapağa ücretsiz reklam aldım. Aynı zamanda Yüce Yayınlarının Literatür Dergisi'nin seçici kurulunda bulunuyordum. Yüce Yayınlarının sahiplerinden Fahri Savaşçı derginin durumunu sorunca, para bulmakta zorlandığımı anlattım. Bunun üzerine Fahri Bey, getir ben ücretsiz basarım dedi. Derginin mizanpajını, sayfa düzenini ben yaptım. Böylece ilk sayıyı bastık."

Bu şekilde temelleri atılan dergi, sponsor bulma güçlükleri ve başta Uğur Çevikbaş, Mehmet Ağan ve bu satırların yazarı olmak üzere yönetim kurullarının çabalarıyla kesintisiz biçimde günümüze kadar gelebildi. Federasyonun kurulması ve firmalardan bulunan desteklerin artmasıyla birlikte daha profesyonel biçimde bir yapılaşmaya geçildi. Başlangıçtan 2007 yılına kadar, maddi karşılığı minimumda tutarak dergimizin basımını üstlenen, iki yıl önce kaybettiğimiz Fahri Savaşçı'yı (1943- 2019) da şükranla anmak isterim.

Türk Patoloji Dergisi'nin ilk sayısı ve dergi künyesi (Çevikbaş, 2020'den)

- 2017 27. Ulusal Patoloji Kongresi, 15-18 Kasım 2017, Antalya Belek, ÇPD/PDF
- 2018 28. Ulusal Patoloji Kongresi, 27-30 Ekim 2018, Ankara, Morfoloji Binası, APD/PDF
- 2019 29. Ulusal Patoloji Kongresi, 23-26 Ekim 2019, Trabzon, KTÜ Osman Turan Kongre Merkezi, Anadolu PD/PDF
- 2020 30. Ulusal Patoloji Kongresi- Covid pandemisi nedeniyle 1 yıl sonraya ertelendi
- 2021 30. Ulusal Patoloji Kongresi, 20-23 Mayıs, online kongre- TPD/PDF

APD: Ankara Patoloji Derneği

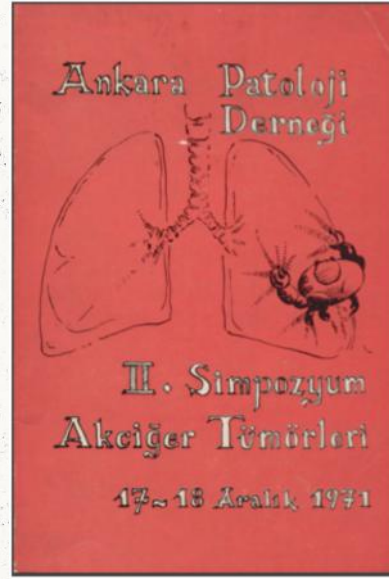
TPD: Türk Patoloji Derneği

ÇPD: Çukurova Patoloji Derneği

EPD: Ege Patoloji Derneği

NOT

1. Prof. Dr. Kutsal Yörükoğlu ile birlikte hazırlanmıştır.

1971 yılındaki II. Sempozyumun 1973 yılında basılan kitabı

27 Eylül 1969'da İzmir'de düzenlenen 2. Slayt semineri. İzmir ve Ankara'dan katılımcıların bulunduğu görülmektedir. En önde soldan üç ve dördüncü Yavuz Aksu, Aydın Akkaya, hemen arkalarında Necati Eranıl, en sağda Muharrem Köksal (Prof. Dr. Fikri Öztop arşivinden).

Cumhuriyet
Yayın Tarihi : 03.05.1949
Sayfa : 1

120 yabancı âlimin iştirak edeceği kongre

Milletlerarası Pathologie Kongresi 13 mayısta Yıldız Sarayında açılacak ve yedi gün sürecek

13 mayısta şehrimizde Yıldız sarayında toplanacak ve 7 gün devam edecek Beynelmül Pathologie Comparie Kongresinin hazırlıkları tamamlanmak üzeredir. Teşekkülün Türkiye Komitesi Umumi Kâtibi Prof. Dr. İhsan Şükrü Aksele, dün öğleden sonra İstanbul Gazeteciler Cemiyetini ziyaret etmiş, kongrenin mevzuu ve çalışmaları etrafında şu malûmatı vermiştir:

— Hekimleri, baytarları ve nebatat uzmanlarını alâkadar eden mevzularda, dünyanın tanınmış ilim adamlarının çalışmalarında iştiraki sağlamak için Beynelmül Patholoji Cemiyeti kurulmuştur. Bu cemiyet ilk kongresini 1812'de Fransa'da

Basında kongre ile ilgili ön sayfa haberi ve devamı
(Cumhuriyet Gazetesi, 3 Mayıs 1949)

Cumhuriyet
Yayın Tarihi : 20.04.1949
Sayfa : 5

Tıbbî Müstahzar ve İlâç Sergisi

13 - 20 Mayıs 1949 da Yıldız Sarayında toplanacak olan Milletlerarası Patoloji Kompari Kongresinde açılması kararlaştırılan Tıbbî Müstahzar ve İlâç Sergisine iştirak etmek isteyenlerin Kongre Genel Sekreteri Prof. Dr. İhsan Şükrü Aksele her gün 4 ile 6 arasında 1 Mayıs 1949 tarihine kadar müracaatları rica olunur. Tel: 41223.

Sponsorlar için verilmiş gazete ilanı (Cumhuriyet Gazetesi, 20 Nisan 1949)

Cumhuriyet
Yayın Tarihi : 03.05.1949
Sayfa : 3

120 yabancı âlimin iştirak edeceği kongre

— Baştarafı 1 inci sahifede —

toplandı. Bizim de katıldığımız bu kongrede Türk delegelerinin başkanı merhum hocamız Akil Muhtar Özdenli. 1939 senesinde ve 2 nci dünya harbinin arifesinde Beynelmül Patoloji kongresi toplantısını Romada yaptı. A-raya harp girdiği için memleketimizde yapılması lâzım gelen toplantı bu sebeble 10 yıllık bir teahhura uğramış oldu. Kongreye Belçika, İngiltere, Kanada, Kuba, Danimarka, İspanya, Amerika, Fransa, İtalya, Yunanistan, Irak, Macaristan, Lübnan muhtelif murahhaslarla iştirak etmektedirler.

Cumhur Başkanımızın himayeleri altında 13 mayısta açılacak olan kongreye aynı zamanda Kembric ve Oksford üniversitelerinden tanınmış profesörler katılmaktadırlar. Amerikanın nebatat âlimlerinden Davson da, çalışmaları hakkında bir konferans verecektir.

13 mayıs cuma günü ilk toplantısını yapacak kongreyi gaib bir ihtimal olarak Sağlık Bakanı Kemali Bayizit bir hitabe ile açacak, bunu diğer murahhasların memleketleri adına yapacakları konuşmalar takip edecektir. Kongre çalışmaları için Yıldız sarayının büyük salonu tahsis olunmuştur. Kongrenin açıldığı günün akşamı İstanbul Valiliği tarafından bir kabul resmi yapılacaktır. Cumastesi günü kongre çalışmalarına devam edilecektir. Pazar günü müzeler, camiler gezilecek, akşam vapurla Yalovaya gidilecek. Sağlık Bakanlığının ziyafetinde bulunulacaktır. Ertesi sabah Bursa ziyaret edilecek, salı günü şehrimize dönüş olacaktır. Çarşamba ve perşembe günleri kongre meaisine devam edecektir. Perşembe akşamı kapanışa geçilecek ve 6 ncı Patoloji Kongresinin hangi memlekette yapılacağı kararlaştırılacaktır.

Elimizdeki listelere göre, kongreye iştirak edecek muhtelif milletlere mensub ilim adamlarının miktarı 120 kişiden fazladır. Kongreye bizden de 150 kadar murahhas katılmaktadır. Tebliğde bulunacak Türk ilim adamları noktai nazarlarını fransızca ve ingilizce ile kongreye arzedeceklerdir. Çok kıymetli tebliğler yapılacağı muhakkaktır.

Fellowship is sponsored in honor of our mentor, colleague, and friend, Dr. Yener S. Erozan).

Erozan aynı zamanda kendinden sonraki jenerasyondaki birçok Türk patoloğa da mentorluk yapmıştır (örneğin *daha sonra USCAP başkanlığı da yapacak olan Dr. Volkan Adsay gibi*).

Kitapları:

- Erozan YS, and Bonfiglio TA (Eds): Fine Needle Aspiration of Subcutaneous Organs and Masses. Lippincott-Raven 1996, Philadelphia, PA
- Bonfiglio TA and Erozan YS (Eds): Gynecologic Cytopathology. Lippincott-Raven, 1996, Philadelphia, PA
- Ali SZ, Erozan YS, and Hruban RH, editors. Atlas of Pancreatic Cytopathology with Histopathologic Correlation. Demos Medical, New York, New York, 2009.
- Erozan, YS, Ramzy I: Pulmonary Cytopathology Series: Essentials in Cytopathology, Vol. 6, New York; Springer, 2009
- Erozan YS, Tatsas A: Cytopathology of Liver, Biliary Tract, Kidney And Adrenal Gland. Springer, 2015, New York

NOT

1. *Servet-i Fünun ve II. Meşrutiyet dönemi şairlerindendir. Türk Dil Kurumu'nun dört kişiden oluşan kurucularındandır.*

KAYNAKLAR

- *Patologlar Albümü.* (Mayıs 1978). Türk Patoloji Cemiyeti. İstanbul, içinde
- Yener Erozan. (n.d). *Papanicolaou Society of Cytopathology web sayfası.*

YUSUF KAPANCI

İstanbul'da 19 Ekim 1929'da doğmuştur. İsmail ve Heyde Fatma'nın oğludur. Robert Koleji'den 1948 yılında mezun olmuş, Tıp Fakültesi'ni İsviçre Cenevre'de bitirmiş, patoloji ihtisasını da Cenevre Üniversitesi Tıp Fakültesi Patoloji Enstitüsü'nde yapmıştır. Buradaki ilk 6 ayını İç Hastalıkları Kliniğinde geçirdikten sonra; 1954-1960 yılları arasında asistan ve başasistan olarak çalışmıştır.

1960 yılında altı ay İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde çalıştıktan sonra, askerlik görevini Gümüşsuyu Asker Hastanesi'nde patoloji uzmanı olarak yapmıştır.

1963 yılından itibaren de Cenevre Tıp Fakültesi Patoloji Enstitüsü'nde başasistan olarak çalışmaya başlamış Bölüm başkanlığına; 1971'de profesörlüğe, 1974'de ordinaryüs profesörlüğe yükselmiştir. 1993 yılında Cenevre Tıp Fakültesi "onursal profesör" ünvanını vermiştir.

Mireille Junod ile evliliğinden dört çocuğu olan Kapanca, 19 Ocak 2016 tarihinde vefat etmiştir.

BİLLUR ŞAMLI

Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi 1987

St Paul Ramsey Medical Center Patoloji ihtisası

1994

Memorial Sloan Kettering Onkolojik patoloji
üst ihtisası ve Meme Patoloji üst ihtisası

Morristown Medical Center, New Jersey At-
tending Pathologist

Ş. HÜMAYUN GÜLTEKİN

Hacettepe Üniversitesi

İstanbul Tıp Fakültesi Nöroloji-ihtisas

Massachusetts and Brigham & Women's Hos-
pitals – 2 yıl nöropatoloji fellowship

Anatomic pathology at the Weill-Cornell Uni-
versity Medical Center,

Oncologic pathology fellowship at Memorial
Sloan-Kettering Cancer Center.

Board-certified in both anatomic pathology
and neuropathology.

Sylvester Comprehensive Cancer Center and
the Department of Pathology & Laboratory Me-
dicine at the University of Miami Miller School of
Medicine and UHealth 2016-

Oregon Health and Science University
(OHSU) in Portland 2004-2016

Miami University Patoloji Anabilim Dalı,
Nöropatoloji Bölüm Direktörü 2017-

OLCAY ÇUBUKÇU DİMOPULO

İÜ İstanbul Tıp Fakültesi 1983

İÜ İstanbul Tıp Fakültesi Patoloji AD, 1986-
1990 ihtisas

İÜ İstanbul Tıp Fakültesi Patoloji AD, 1994
doçent

UMDNJ-Robert Wood Johnson Medical Scho-
ol ihtisas, Anatomic and Clinical Pathology New
York Medical College- Fellowship, Cytopathology

Memorial Sloan-Kettering Cancer Center-
Fellowship, Selective Pathology

New Rochelle, New York, Coney Island Hospi-
tal/North Shore University Hospital at Manhasset
Northwell Health

Ş. TUNÇ GÖKASLAN

İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi 1984

İstanbul Üniversitesi Anestezi ihtisası 1988

Lenox Hill Hospital, New York Patoloji ihtisası
1993

University of Texas MD Anderson Cancer
Center sitopatoloji ve cerrahi patoloji üst ihtisası

Northwestern University Chicago, yardımcı
doçent

UT Southwestern Medical Center Doçent ve
Profesör

METİN TAŞKIN

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi- 1988

1990-1994 Lenox Hill Hospital

Ridgewood Pathology Group/ Valley Hospital

FARUK AYDIN

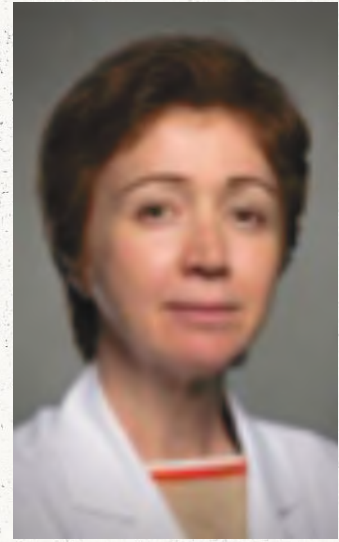
İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi 1982
Beth Israel Medical Center, Anatolik Patoloji
1988-1990
Medical College of Virginia, Nöropatoloji üst
ihtisas 1990-1992
Tulane University Patoloji Anabilim Dalı, kli-
nik patoloji ve cerrahi patoloji üst ihtisası 1992-
1995
Tulane University, yardımcı doçent 1995-1997
UroCor Inc. 1997-1999
Ameripath 1999-2004
PalmsPathology 2005-present
Medical Director, PalmsPathology

SONER ALTIOK

İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakülte-
si-1990
Harvard Medical School, Cell Biology, Medi-
cine, Cytopathology
Moffitt Cancer Center Pathology, University
of South Florida, Professor of Pathology and On-
cologic Sciences
Chief Scientific Officer (CSO) of Niloten On-
cosystems

OZLEN SAGLAM

Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi- 1992
Henry Ford Hospital, Detroit MI, Anatolik
ve Klinik Patoloji ve sitopatoloji üst ihtisas
Moffitt Cancer Center, Onkolojik Cerrahi pa-
toloji üst ihtisası
Moffitt Cancer Center, Attending Pathologist

VETERİNER HEKİMLİKTE PATOLOJİ

Bu disiplinde okutulan dersler gerek sivil gerekse askeri veteriner okullarında önceleri “ilm-i emraz-ı dahili” (iç hastalıkları) ve “ilm-i ensa’” (histoloji) konuları içinde öğrenciye verilmiştir (Erk ve Dinçer, 1970). 1849’da Harp Okulu bünyesine alınıp eğitim süresi dört yıla çıkarılmış ve patoloji dersleri klinik dersler içerisinde üçüncü ve dördüncü sınıfta verilmeye başlanmıştır (Erk ve Dinçer, 1970). 1873 yılında ise veteriner sınıfları tıp okuluna nakledilmiştir (Yaşar ve ark., 2006). 1888 yılında yeniden Harp Okuluna devredilen veteriner hekimliği sonunda 1905 yılında Tıp Okulu bünyesine alınmıştır (Erk ve Dinçer, 1970; Yaşar ve ark., 2006). Askeri okulda 1905’ten itibaren iç hastalıkları muallimi **Mehmet Nuri Ural** patoloji derslerini de vermeğe başlamış, zamanla patoloji laboratuvarını da kurmuştur (Erk ve Dinçer, 1970). 1913-1921 arası dersleri “ensa’” ile birlikte **A. Şevki Akçay** okutmuştur. Sivil Veteriner Okulunda ise 1908-1911 arasında **Teşrih-i Marazi** adlı iki ciltlik kitabı yazar **Osman Nuri Eralp** patoloji dersleri vermiştir. 1909 yılında 10 veteriner hekim yurt dışına gönderilmiş 1911 yılında eğitimden dönenler içerisinde **Armenak Bey** eğitim kadrosuna alınmış ve 1911-1921 arasında hem askeri hem de sivil okulda bu dersin muallimliğini yapmıştır (Erk ve Dinçer, 1970).

1920-1921 eğitim döneminde Askeri ve Sivil Veteriner Okulları birleştirilmiş ve “**Baytar Mektebi Alisi**” kurulmuştur. Devlet Şurası tarafından oluşturulan bir komisyon bu komisyon patoloji dersleri için **Ahmet Şevki Bey**’i görevlendirmiş, 1921 yılı sonunda Armenak Bey’in ülkeyi terketmesiyle Ahmet Şevki Bey tek başına müderris ve muallimliği üstlenmiş aynı zamanda et kontrolü derslerini de vermiştir. Sekiz dönemlik eğitimin beşinci döneminde **genel patoloji, otopsi** dersleri; altıncı dönemde **genel patoloji, mikroskopi ve otopsi** dersleri; sekizinci dönemde **özel patoloji, mikroskopi ve otopsi** dersleri yer almıştır (Erk ve Dinçer, 1970).

1933’te **Yüksek Ziraat Enstitüsü** kurulunca Baytar Fakültesinde şekillenen “**Patolojik Anatomi Enstitüsü**” 1.12.1933 günü öğretim ve eğitime başladı. Enstitü Prof. Dr. Anton Koegel (direk-

tör), Doç. Dr. Akçay ve Dr. Cemal Köni’den oluşmaktaydı (Yaşar ve ark., 2006).

1939’da eğitim 5 yıla çıkarılmış, Yüksek Ziraat Enstitüsü’de Ankara Üniversitesi’ne bağlanarak **Veteriner Fakültesi’ne dönüşmüştür**. Patoloji Enstitüsü akademik kadrosu kadrosunda ise **Ord. Prof. Dr. Akçay, Prof. Dr. Enver Sengir** ve **Asistan Mahir Pamukçu** yer almıştır (Erk ve Dinçer, 1970; Yaşar ve ark., 2006).

Patoloji Enstitüsü 15 Ocak 1952 tarihinde “**kürsü**» sistemine uygun hale getirilmiş ve “**Umumi ve Tecrübi Patoloji Kürsüsü**” ve “**Patolojik Anatomi, Histopatoloji ve Otopsi Kürsüsü**» adlarıyla iki akademik birime dönüştürülmüştür. 1980 sonrasında ise iki kürsü halinde bulunan Patoloji, **Klinik Bilimleri Bölümü** içerisinde “**Patoloji Ana Bilim Dalı**” olarak yeniden yapılandırılmıştır (Yaşar ve ark., 2006).

Mart 1989’da “Üniversitelerarası Kurul Veteriner Bilimleri Konseyi”, patoloji derslerinin 168 saat olarak dördüncü sınıfta verilmesini önermiş, 1995-96 döneminde ise 126 teorik, 112 pratik ve staj döneminde 40 saat klinik patoloji olmak üzere toplam 278 ders saatine yükseltilmiştir (Yaşar ve ark., 2006).

Enstitü Direktörleri (Oytun, 1957):

- **Ord. Prof. Dr. Med. Vet. Anton KOEGEL** (1933-1934 sonu)
- **Ord. Prof. Dr. Rudolf STETTER** (Ekim 1934- 1936) (Münih Veteriner Fakültesi’nden)
- **Ord. Prof. Dr. Vet. Med. Rudolf BAUMANN** (1936-1937) (Viyana Veteriner Yüksek Okulu Patolojik Anatomi Enstitüsü’nden)
- **Prof. Dr. Şevki AKÇAY** (1937 yılı sonu-1952)

1952’de Enstitü iki kürsüye ayrılmış ve **Patolojik Anatomi Kürsüsü** Profesörlüğüne **Ord. Prof. Dr. Şevki AKÇAY, Umumi ve Tecrübi Patoloji Kürsüsü** Profesörlüğüne ise **Prof. Dr. Enver SENGİR** atanmıştır.

Halis Sarıkadıoğlu 1919 yılında Tıbbiye’yi bitirmiştir. İlk memuriyeti Medarisi İslamiye Sıhhiye Müfettişliği olup mütareke ve işgal dönemlerinde (1921 yılında) istifa edip Anadolu’ya geçmiştir. Antalya Askeri hastanesi’nde ve Nokta Tababaetinde, daha sonra da 23. Fırka 69. Piya-de Alayı Birinci Tabur Tababetinde bulunmuştur (Erden, 1948, s. 192). Halis Sarıkadıoğlu da istiklal madalyasına sahip patoloğlardandır.

Üveis Maskar ise öğrenciliği sırasında İstanbul’un işgalini yaşayan askeri öğrencilerdendi. Anılarında Milli Mücadele’ye katılımını anlatan satırlar şöyle başlar (Maskar, 1973):

“O zaman Harbiye Nezareti olan şimdiki Üniversite Merkez Binasının arka tarafındaki bahçenin batısında, Takvimhane ve Süleymaniye caddelerine paralel olan Muamelat-ı Zatiye Dairesi’nde (sonradan yıkılmıştır) Milli Hükümete’e çalışan gizli teşkilat ile münasebeti olan meslektaşımız Yusufpaşa’lı Cemil Bey (Çapanoğlu) vasıtasıyla gerekli belgeleri sağladık. İstanbul’dan çıkan bütün kara ve deniz vasıtaları İşgal Kuvvetleri tarafından kontrol ediliyordu.”

İlgili metni yazdığı 1973 yılında hala sakladığı seyahat belgesinde Üveis Maskar’ın sanatının “ticaret”, olduğu, ticaret amacıyla ve “deniz yoluyla” gideceği yerin “İnebolu” olduğu yazılmaktadır. Annesi, kızkardeşi ve eniştesinin de birlikte olduğu bu yolculukta, 25 Ekim 1921 Salı günü hareket eden gemi Milli Hükümetin deniz iskelelerinden olan İnebolu’ya ulaştığında, sivil giyimlilerden bir bölümünün, çeşitli sınıf ve meslekten 57 Türk subayı olduklarını anlarlar. Gemi ambarlarında da önleri zahire çuvaları ile kamufle edilmiş silah ve cephaneye bulunduğunu öğrenirler (Maskar, 1973). 5 Kasım günü öküz arabalarından oluşan bir kabile halinde altı günlük bir yolculuktan sonra Kastamonu’ya, 15 Kasım günü de yine altı günlük öküz arabası yolculuğu ile Çankırı’ya varırlar. Üveis Hoca’nın annesi ve kızkardeşini, ayarladıkları bir evde bırakarak binek hayvanları ile çıktıkları üç günlük bir yolculuğun ardından Ankara’ya varırlar (Maskar, 1973). Zorlu koşullarda yaptıkları çeşitli yolculuklardan sonra görev yeri olan Konya’ya varışını şöyle özetlemektedir (Maskar, 1973):

“Böylece İstanbul’dan hareketimden Konya’daki görevime ulaşmam – 25 günü yolda ve 41 günü de

konaklamada geçmiş olarak - gemi, öküz arabası, mekkari, tren, merkep, deve, atlı araba ve tekrar tren gibi vasıtalarla tam 66 günde mümkün olabildi”.

Kurtuluş Savaşı’nda gördüğü hizmetlerden dolayı İstiklal Madalyası ile taltif edilmiştir (İÜ İstanbul Tıp Fakültesi Akademik Personel arşivi; Ord. Prof. Dr., 1973, s. 26-27).

Bedreddin Pars 1910 doğumludur. Milli mücadele döneminde Yunan işgal birliklerin tehditlerine dayanamayan Pars ailesi, kadınlarla küçük yaştaki çocukları Mehmed Baha Bey’in (Bedreddin Pars’ın babası) himayesinde Antalya’ya kaçırılmış, ailenin diğer bireylerinden Hakkı Baha ve Muhiddin Baha ise Bursa’da kalarak Kuvayı Milliye birlikleriyle çarpışmalara katılmışlardı. Aile Cumhuriyet’in ilanının ardından tekrar Bursa’ya yerleşmiştir (Çetintaş, 2011).

İkinci Dünya Savaşı ise, savaşa katılmasak da birçok zorluğu getirmiştir (ekmek karneleri, yoksulluk, uzayan askerlik süreleri vb.). Ancak ülkeye gelen mültecileri derinden etkilemiştir.

Philipp Schwartz, Siegfried Oberndorfer, Peter Ladewig, Werner Laqueur gibi mülteci patoloğlar II. Dünya Savaşı döneminde canlarını kurtarmak üzere göçmenliği seçmiş, savaşın tüm olumsuz etkilerini yaşamışlardır.

Philipp Schwartz I. Dünya Savaşı’nda Galiçya Cephesi’nde subay olarak bulunduğu dönemde, aynı bölgede asker olan kardeşini kaybetmiş ve bu vefat kendisini derinden etkilemiştir (Ferenz-Schwartz, 2007). Daha sonra da 1942 yılında Prof. Schwartz’ın kızkardeşi, üç çocuğuyla birlikte Treblinka’da katledilmiş (Şen, 2008), bir erkek kardeşi ise 1936 yılında Amerika’ya kaçmıştır.

Oberndorfer ve eşi İstanbul’a gelirken, Gestapo tarafından gözaltına alınan ablası Anna 1942 yılında Terezinde konsantrasyon kampında pnömoniden ölür. Ağabeyi Adolf da 9 Kasım 1938’de gönderildiği Dachau konsantrasyon kampında 1944 yılında geçirdiği bir operasyonun ardından vefat etmiştir.

Mültecilerden Prof. Oberndorfer ve R. Maria Rössler İstanbul’da vefat etmiş diğerleri farklı dönemlerde Amerika’ya göç etmiştir. Bayan Oberndorfer’de eşinin ölümünün ardından, bu kez Arjantin’deki ailesinin yanına göç etmiştir. Dr. Suzan Schwartz babasının naaşını yıllar sonra İsviçre’ye, eşinin yanına nakletmiştir.

MÜNİRE ESEN AKDENİZ

1960 İhtilalinden dolayı da olsa etkilenen bir başka patolog da Dr. Münire Esen'dir. Biyografisinde ayrıntılı olarak anlatıldığı şekilde Prof. Schwartz'ın ön ayak olması ile ABD'de **Wrentham State School Akıl Hastalıkları Hastanesi Araştırma Merkezi**'nde 6,5 yıl çalışmıştır. Türkiye'de de zeka özürllüler için bir merkez açılması için hükümette DP yetkilileri ile görüşmüş Demokrat Parti (DP) milletvekili olan ağabeyi Op. Dr. Şükrü Esen'in de girişimiyle yetkili siyasetçilere ulaşmış ve bu konuda DP kendisine büyük destek vaat etmiştir. Bunun üzerine 1958 yılında Türkiye'ye döner ve 6 Ağustos 1958'de Münire Esen'in amaçladığı derneği de kurarlar. Türkiye'de ilk kez **Çocuk Zekası Koruma ve Geliştirme Derneği** adı altında bu alanda bir dernek kurulmuştur. Zihinsel yetersizliği olan çocuklara sahip aileler ile gönüllü hayırseverler ve ağabeyi Şükrü Esen'in de hükümetteki etkisi nedeniyle kısa sürede önemli ölçüde yol alınır. Hatta Yakacık Gaziosmanpaşa tepesinde 260 dönümlük bir arazinin sembolik bir fiyata Derneğe satılmasıyla tüm hazırlıklar tamamlanır (Eruz, 2005). Ancak 27 Mayıs 1960 ihtilali ile birlikte ağabeyi de Yassıada'ya gönderilir ve tüm emekler boşa gider (Eruz, 2021; Zihnioğlu, 1978). Muhtar tarafından el konulan Yakacık'taki araziye daha sonra Uğur Mumcu toplu konutları yapılmıştır (Eruz, 2005, 2021). Yeni kurulan hükümetten projesine destek alamayan, aksine zorluklarla karşılaşan Dr. Münire Esen 08.08.1960 tarihinde "çok acele" işten el çektilir. Kendisine o güne kadar ödenen 3000 TL'si de geri istenir. Projenin suya düşmesi sonucunda, Münire Esen 1961 yılı Mart ayında **Dr. Haluk Akdeniz** ile evlenerek Almanya'ya gider. uğruna Amerikadan dönmüş olduğu proje gerçekleşemez ve Dr Esen yine gurbet yollarına düşer.

PERİHAN ÇAMBEL

Talat Aydemir'in 21 Mayıs 1963'teki başarısız ikinci darbe girişiminden (Mat, 2014, ss. 343- 360) sonra, Aydemir'in ilişkide olduğu siviller arasında bulunan **Perihan Çambel** de Eylül 1963'te tutuklanır ve darbe girişimlerine destek vermek suçlamasıyla yargılanır. Tutuklanması, ertesi gün

New York Times gazetesinde haber olmuştur. Tutuklanması öncesinde Çambel, Talat Aydemir'e destek için gazeteleri dolaşmış, mektuplar yazmış, Aydemir'in savunmasını hazırlamasına yardım etmiştir. Çambel'in Talat Aydemir ve Fethi Gürcan'ın idam cezasının iptali için ulaştığı isimlerden biri de Bertrand Russell'dır. Başbakan İsmet İnönü 15 Ağustos 1964 günü Russell'dan bir mektup alır. Russell, Başbakan İnönü'nden hapisteki iki kişiyi affetmesini ister; Albay Talat Aydemir ve Prof. Dr. Perihan Çambel. Ancak Talat Aydemir 13 gün önce idam edilmiştir (Oğur, 2016).

"Talat Aydemir'i idam cezasından kurtarmak ve onun fikriyatının ışığı altında yeniden kurulabilecek bir rejimin gerek sözle gerekse yazıyla askerlere övgüsünü yapmakla" suçlanan Perihan Çambel 26-Eylül 1963 günü üç yıl ağır hapis cezasına çarptırılır. Daha sonra cezasının tamamını yatmadan tahliye olur. Sonrasında, Aydemir darbesine katıldığı için Harbiye'den atılan bir genci evlat edinir. Hiçbir zaman da pişmanlığını bildiren bir şey söylemeden mesleki çalışmalarına geri döner.

Cumhuriyet Gazetesi 26 Eylül 1963

OTOPSİYE FARKLI YAKLAŞIM (SANAL OTOPSİ) (VIRTUAL AUTOPSY) (VIRTOPSİ)

İlk olarak İsviçre Bern Üniversitesi’nde radyoloji tekniklerinin entegre edildiği bir robot ile sanal otopsiler yapılmaya başlandı (Thali ve ark., 2003). Ölen kişinin vücudunun, bilgisayarlı tomografi ve MR ile kaydedilen görüntülerini 40 vakada otopsi sonuçları ile karşılaştırmışlar ve özellikle de kafa, iskelet ve yumuşak doku travmalarında otopside daha başarılı olduğunu göstermişlerdir. Bu araştırmacıların “virtopsy” adını verdiği yöntem üç boyutlu rekonstrüksiyon olanağı da sağladığından, sonuçta tüm vücudun üç boyutlu bir kompüterize modeli ortaya çıkar. 3 mm. den küçük lezyonlardaki duyarlılığı düşük olan yöntemin, an azından konvansiyonel otopsiye ek olarak yapılması, birçok vakanın aydınlatılmasında yarar sağlamaktadır (Yen ve ark., 2007). Sürekli gelişen yöntem ile ilgili son 10 yılda 100’den fazla yayın mevcuttur. Yönetimi daha avantajlı hale getiren gelişmeler ise vücuda büyük bir zarar vermeden, cesetten patolojik inceleme için küçük biyopsiler alınabilmesi ve postmortem anjiyografinin incelemeye eklenebilmesidir (Filograna ve ark., 2019; Yen ve ark., 2007).

Bu tür yöntemler vücut bütünlüğünü bozmadan uygulanması nedeniyle, dünyanın her yerinde sıklığı azalan klasik otopsinin yerini almaya aday olarak görünmektedir.

KAYNAKLAR

- Filograna, L., Pugliese, L., Muto, M., Tatulli, D. ve ark. (2019). A practical guide to virtual autopsy: why, when and how. *Semin Ultrasound CT MR*, 40(1), 56-66
- Thali, M.J., Yen, K., Schweitzer, W., Vock, P. ve ark. (2003). Virtopsy, a new imaging horizon in forensic pathology: virtual autopsy by postmortem multislice computed tomography (MSCT) and magnetic resonance imaging (MRI)-a feasibility study. *J Forensic Sci.*, 48(2), 386-403
- Yen, K., Lövsblad, K.O., Scheurer, E., Ozdoba, C. (2007). Post-mortem forensic neuroimaging: correlation of MSCT and MRI findings with autopsy results. *Forensic Sci Int.*, 15(173), 21-35

Bu kitapta Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'den, İstanbul Üniversitesi (İstanbul) Tıp Fakültesi'ne ve "teşrih-i maraziden patolojiye" uzanan yolda patoloji biliminin gelişim süreci çok sayıda fotoğraf ve belge ile anlatılmaktadır.

Kronolojik olarak, Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'den itibaren otopsi konusu, genel patoloji ve patolojik anatomi derslerini veren eğiticilerin biyografileri yer almaktadır.

Modern anlamdaki patolojinin ilk temsilcisi Hamdi Suat Aknar ve 1933 reformu ile ülkemize gelen Philipp Schwartz ile Siegfried Oberndorfer'in her biri birer kitap olabilecek yaşamlarında, dönemin dünyası ve Türkiye'nin zorlu koşullarını da anlamak mümkün olacaktır.

Hamdi Suat'ın ve Üniversite Reformunun en önemli figürlerinden Philipp Schwartz'ın tıbbımıza katkılarının ayrıntılarını göreceksiniz.

Kurulan ilk merkezler ve yetişen ilk patoloğların ayrıntılı biyografilerinde patolojinin evrimini izleyeceksiniz. Patolojinin üç büyük ilden sonra Anadolu'ya yayılmasını ve bu süreçteki tüm isimleri göreceksiniz. Patoloji biliminin günümüzdeki önemli konumuna gelişi, 1966'da başlayan örgütlenme süreci, kongre ve toplantılar, dergiler ve uluslararası ilişkilerin bugünlere nasıl ulaştığı da özetlenmektedir.

Bu kitap, öncelikle kuruluş sürecinde yer alan meslek büyüklerinin, tarihin tozlu sayfalarında kaybolmayıp ölümsüzleşmesini amaçlamıştır. Tıbbın ve patolojinin çok daha zor dönemleri, kişilerin biyografileri üzerinden anlatılmaya çalışılmıştır. Bahse konu zorlu yaşamları, günümüz dünyasında mesleğini icra etmeye çalışanlar için önemli dersler içermektedir.

❧ *Patolojimiz ne ise tıbbımız da odur.* ۱۱

Sir William Osler

ARADIĞINIZ TÜM TIP KİTAPLARI BU ADRESTE

www.guneskitabevi.com

GENEL DAĞITIM

GÜNEŞ TIP KİTABEVLERİ

ANKARA

M. Rauf İnan Sokak No: 3
06410 Sıhhiye / Ankara
Tel: (0312) 431 14 85 • 435 11 91-92
Faks: (0312) 435 84 23

İSTANBUL

Gazeteciler Sitesi Sağlam Fikir Sokak
No: 7 / 2 Esentepe / İstanbul
Tel: (0212) 356 87 43
Faks: (0212) 356 87 44

KADIKÖY

Rasimpaşa Mah. İskele Sokak
No: 4 / A Kadıköy / İstanbul
Tel&Faks: (0216) 546 03 47

Türkiye'nin her yerinden...

0505 734 13 13

ISBN 978-975-277-881-8

9 789752 778818